

Karamfil * * * * *
s pesnikovega groba

342

HRVAŠKI SPISAL
A. ŠENOVA

POSLOVENIL
Dr. K. OZVALD

Tiskala in založila „Narodna Tiskarna“ v Gorici
1905.

Kar

s p

V prijateljski spomin!

Karamfil¹⁾ * * * * *
s pesnikovega groba

Špeno A.
1906.

HRVAŠKI SPISAL
A. ŠENO A.

POSLOVENIL

K. Buzal

1) Klinčič. = Nagelj

494563

494563

17 AUG 1998

199811382

Zunaj je zima. Séver srdito urezuje po ulicah ter suče debele snežiuke, sneg sega do kolena in s strehe vise ledene sveče. Ostra in huda, prava in zdrava zima. Sam sedim v sobi pri gorki peči, sam sedim ter prebiram drobno, zarumenelo knjižico. Drobna je, ali tehtne vsebine in mojemu srcu mila. To se žari, to gori, to plamti, zares misliš, da sika plamen iz porumenelih listov. Desetkrat sem že prečital te vrstice in zopet jih čitam. V njih biva duh, biva srce. Toda veste li, kdo je napisal to drobno sirotico? Nesrečni „jezični doktor“, kakor Kranjci imenujejo odvetnika, nesrečni France Prešeren. In veste li, čegava je bila? Prešernova. Je li torej čudno, da mi je mila? In glej, med porumenelimi listi se nahaja tudi cvetka! Klinčič je, mislim, ali vsaj bil je. Uboga cvetka! Kako je stisnjena, porumenela! In ni šala. Dvajset let dremlje v tem papirnatem grobu. ~~Nek~~kdaj pa, nek~~ed~~aj se je lesketal ta klinčič in cvetel. Drago ga je bilo gledati. Tudi jaz sem ga videl. Kako je bil r~~u~~deč, kako bujen, kako ljubko se je zibal v vetriču, kako je na njem trepetala rosa! Tak je bil — min^{ilo} je temu zadnje jeseni dvajset let —; a cvetel je v Kranju,

l.
Hogelj
1. del
nagelj

na Prešernovem grobu. Moj Bog! Kako se to spreminja na svetu! Res, tudi mi smo kakor cvetje: popčič, cvet, uvelina; — dekle, žena, baba, ne zamerite! Gledam ga in gledam.

Zimska noč. Krog mene vlada mir, ogenj prasketa, drobni plamenci skakljajo po bukovem panjiču, svetilka trepeče na mizi pred menoj, v spominu pa se mi dvigajo ugasle, blede slike, ki postajajo vedno živahnejše. Zdi se, da tudi moj klinčič postaje rúdeč, da dviga cvetočo glavico, da hoče govoriti. Govóri cvetka, naj te slišijo dobri ljudje! To res ne bo duhovita, nadrobno razpredena in fino obrušena povest; to bo rokojet besedij, nekako na dobro srečo vrženih v svet, in sicer iz mladih dnij. A bodi, kar je, iz srca je! In to ni slabo.

Bil sem dijak, vesela, ^x presneta kri. Ni zlođeja me ni bilo strah — samo žensk sem se silno bal, dasiravno so mi pod nosom že poganjale prve dlačice. Skrbi nisem imel nikakih, a šaljivosti polno malho, ki bi je ne dal ni za cesarjevo krono. Tudi verze sem delal. Menda veste, kaj je tak mladi stihotvorec, ki prvič sanjari o idealu. Mislim, da ni smešnejšega stvora na svetu, nego je tak vilin sin, ki po robu svoje šolske knjige zbija šepave sonete. Prav tak sem bil tudi jaz; hvala Bogu, da nisem dal tiskat svojih tedanjih pesniških plodov. Učenje mi ni ravno delalo mnogo muke, vse to sem, rekel bi, preskočil skokom. Bil sem nemirne, vroče krvi in duša mi je koprnela poleteti v svet — v širni svet. Ne zamerite mi teh karakterističnih opazek iz šolske klopi! Nisem več dijak in nočem jih pripovedovati dijaški; ali nikakor ni neprijetno, se spominjati na poezijo one

zlate dobe v življenju, ki ne traja dalje od metuljevega
žitja, v kateri se človeškemu srcu rode najplemenitejša
čustva, ki jih tako redko najdeš pri zrelejših ljudeh
v našem nemedičejskem^{*} veku. Opomniti moram tudi
to, da so te črtice prav potrebne za mojo neolepo-
tičeno pripoved, katero bi utegnil kak veleučeni sodnik
„in poeticis“ brezuspešno meriti na svoj teoretiški
vatel. Delce je na vse zadnje pripoved o „izgubljeni
ovci.“

Prišle so počitnice. Vzdahtili smo iz globine
svoje duše. Da dokažem popolno svobodo, popolno
svoje gospodstvo, sem pogнал starca Homerja k Ci-
klopom, Virgilija v Tartar, a vso ostalo znanost za
peč. Sklenil sem, iti v svet. To je na vsak način velik
sklep. Ali kaj je svet? Glede tega niso vsi ljudje ene
misli. Kmet Šestinec mi je rekel nekoč: „Nam izide
solnce izza Zagreba, a zaide v vasi Vrabču. To je naš
svet.“ Najbrž veste, da človek rabi le dve uri, da obhodi
ta mikrokozem^{**} poštenega Šestince. Tudi jaz, materin
sladki razvâjenček, sem imel jako homeriške pojme
o svetu. Nisem torej vedel, kateremu vetru naj poverim
svoja krila. Toda pomore mi prijatelj Albert. Imenujein
ga tako, ker mu i danes ni drugače ime. Bil je
lep, zdrav, krepak in bister mladenič srednje postave,
močnih mišic in za svoja mlada leta precej možkega
obraza. Po širokem, ostrem obličju, po krepkih ustnicah,
po gostih obrvih nad črnimi, žarkimi očmi, po bujnih
temnih laseh, po vroči mu fantaziji si mogel v trenutku
spoznati, da ni potomec Hermana in Tusnelde.

Da je Slovenec, o tem se je bilo lahko prepričati
iz krstnega lista in iz govorjenja s kuharico. Albert
je sicer čutil, da je tudi v Hrvatski — vsaj napol —

doma, toda vedno je nosil v desnem žepu Schillerja in v levem Goetheja, a nikakor ne Viljema Tella in Götza Berlichinškega, ker je to veljalo takrat za „*aberratio mentis humanae*“*). Bil sem tedaj še na pol otročaj in nisem imel toli bistrega očesa kakor danes; ali ko si v duhu predočim Alberta in premišljam o njegovi čudi, uvidim sedaj po tolikih letih, kako je nenaravno vcepljevanje tujega duha bilo prevrglo vso živo, strastno narav tega slovenskega mladeniča.

Moj Albert je postal sentimentalen, da „nesrečen“, dasi o kaki nesreči ni imel niti pojma, brezbržno in udobno živeč v hiši svojih starišev. Za Boga, kako je požiral Goethejevega Wertherja enkrat, dvakrat, trikrat! Nazadnje je bil prepričan, da je sam v resnici druga, živa izdaja Wertherja. Niti jaz nisem stal na svojih nogah, kakor boste pozneje videli, toda, ker sem bolj epske nego lirske naravi, so me Albertove sanjarije več nego enkrat razjezile in nekoč mu precej ciniški rečem: „Kupi si do zlodja samokres in pritiraj novega Wertherja do konca!“

Proti večeru se z Albertom nisem hodil sprehajat, ker mi je pri mesečini neprestano deklamoval Matthissonovo pesem „*Abendlandschaft*“, kateri je včasih dodal „Elegijo na razvalinah starega gradu.“ Na vse zadnje se je zakopal tudi v Lenaua. Iz Wertherja je postal naenkrat Faust; da, Albert bi se bil skoraj prelevil v Lenaua, ali ne v onega divnega Lenaua, ki je poln pesniške sile, ampak v nesrečnega Lenaua v Döblingu, črez čegar domišljijo se je bil razprostrl temni mrak blaznosti.

*) Zmota človeške pameti.

Albert danes več ne pesni, ali imel je jako živo, plamtečo domišljijo. Njegov Pegaz je sedaj vprežen pred prozaiški voz. Takrat pa je bil Lenau. Začel mi je z vso resnostjo govoriti o nekaki tesnobi, o glavobolu, kako se mu v domišljiji slike iz preteklosti mešajo s sedanjimi. Govoril mi je tudi o tem, kako in pod kakimi pogoji nastane blaznost. Jaz pa mu se smehom (na kratko odvrnem: „Prijatelj, ne govoriva o postanku blaznosti, saj si že itak popolnoma zblaznel.“ Razžalil sem ga, toda zopet sva se pomirila. In glej jo, srečo! Moj Albert se zaljubi, moj Albert nekoliko ozdravi. Njegov ideal, duhovita mestna gospica, mu je sicer vračal ljubezen, ako smemo mladinsko igranje imenovati tako, toda vse njegove pesniške hiperbole je dekle odbijalo z zbadljivo šegavostjo in onim pristnim humorjem, ki je prirojen našim pravim Hrvatim. Spočetka je to sanjača Alberta res ščemelo; pozneje pa se je čutil presrečnega ob tej nagajivosti, češ, v njej se razodeva Heinejev sarkatiški duh, kar pa je v resnici bila čisto napačna prispodoba. Sedaj je Albert zapiskal na Heinejevo piščalko ter počel *posnemati* kopirati „knjigo pesmi“. Napisal je cele bukve pesmic in to je bil rešilen oddihljaj njegovemu svetobolju. No, če vam povem, da je ideal — menda mu je bilo ime Zorica — štel dvajset let, Albert pa, ki je zraven tega bil še dijak, le osemnajst, boste priznali, da je položaj bil nenaraven in da lek ni mogel biti trajen. Albertov ideal torej ni ničesar zagrešil, ako je, računajoč kakor ves svet, neke predpustne nedelje z vencem na glavi sedel na voz ter se odpeljal v cerkev sv. Marka, da postane neločljiva družica vrednega moža.

Albert seveda ni mogel pojmiti te popolnoma zdrave logike ter je s tragiškim patosom, kakor Othello, vzkliknil: „Izdajstvo!“ Še enkrat pojde zvečer pod okno nje, ki se mu je izneverila, da vsaj za belimi zastori zadnjič vidi črno silhueto nezvestega dekleta. Ali ideal ni imel kdaj se mu pokazati in naslednjega dne prejme moj Albert po mestni pošti vse svoje imitacije Heineja z uljudno pripomnjo, češ, njegov razum (ta izraz je bil napačen!) bo uvidel, da omožena gospa nikakor ne more hraniti rokopisov drugega možkega. Sicer pa naj bo uverjen o odkri-tosrčnem prijateljstvu i. t. d.

To je bilo začetkom počitnic.

12 Prijateljstvo! se bridko nasmehne Albert ter zmečka pisemce, ta beseda je lep, blesteč cvet, v katerem se skriva strup nezvestobe. Kolika ironija! Prijatelj, nadaljuje resno in ves obupan, ne morem dihati tega zraka, ki ga napolnjuje izdajstvo. V čisto deviško naravo pojdem, v divne kranjske gore, da si tam ohladim srce. Hodi še ti! Ali hočeš?

5 Hočem, sem odvrnil, in tukaj se začenja povest o „izgubljeni ovci.“

Predno pa začnem ~~pripovedovati~~ o najini mla-deniški Odiseji, mi dovolite, da vam predstavim tudi drugega junaka te priči-ce, to je — sebe. Ne bodi vam žal za to! Vem, da je to nekam drzno, dasi je postalo pri mnogih pisateljih in učenjakih običaj. No, moj greh sproti vam ne bo tako velik. Do tega me namreč ne navaja ničemurnost ali slavohlepnost, to je marveč pristna zapoved mojega srca; a kjer je moje srce, tam moram biti tudi jaz. In niti nočem izgubiti mnogo besedij. Definicija moje skromne osebe se glasi:

zagrebški sin. Ta izraz boste razumeli, ako veste, kaj je Zagreb. Če vam rečem „zagrebški sin,“¹⁾ morate si nehoti predstaviti nekaj bledega ali pisanega ali kakor Francozje pravijo „sujet indécis*“). Zagrebška mladina se je takrat tudi doma odgojevala v tujem duhu: mladi Zvonimirčiči in Dušančiči, mlade Zorice in Zlatice so strahovito nemškutarili — in zraven še nemške šole. Tudi jaz sem bil tak zagrebški Nemčič.

Že zgodaj sem poznal Schillerja, Zschokkeja, Bürgerja, kot dečarec sem, če je le bilo mogoče, materi zmaknil Bulwerja, Dickensa, Hugota; „Rienci“, „The Pickwick Papers“, „Notre-Dame de Paris“ so mi bili še desetletnežu dobri znanci, čeravno jih nisem prav razumel. Ko pa sem v 14. svojem letu slišal ime Gundulić, sem mislil, da bo to najbrž kak hajduški harambaša. Razjezil in sramoval sem se, da o tem ne vem ničesar. Govoril sem hrvaški, toda tako kakor branjevka. Na srečo smo dobili profesorja, ki je bil primorski Hrvat. Kakor da je bil iz medi zlit ta človek. Kapljo za kapljo je vlival čisto hrvaščino v naše duše. Tak mlad trst v vetru sem toraj bil, ko se pod jesen s prijateljem Albertom napotim v kranjske gore. Da bi bila romantika popolna, si nabaviva tudi romantično obleko: suknjo iz ruskega platna, krog pasu širok jermen, visoke škornje, čutarico, valenštajnski širok klobuk, gunj, gorjačo in telečjak iz črne kože. V ta telečjak sem nabasal nekaj čistega perila, krtačo in Schillerjeve pesmi. Polna negotovih upov in željna pustolovin jo s posebnim ponosom nekega večera mahneva mimo črnorumene mitnice pri Činomeru iz belega Zagreba v beli svet.

*) Nekaj nedoločnega.

Najin ponos je bil le enkrat hudo užaljen in sicer v štajerskem mestu Brežice. Ponosne glave stopiva v brežiško krčmo, korakava skozi kmetško sobo ter kreneva proti drugi, gospodski. Na pragu pred nama pa se razkorači brdka slovenska točarica ter nama prav zbadljivo zakliče: „Ta soba je za gospôdo!“ Kaj čuda, da nama je vsled jeze kri šinila v mlada lica, ker sva se, pesniška racakoviča, smatrala za nekaj višjega, nego so običajni umrljivi ljudje; Mica pa naju je imela za „profanum vulgus^{*)}“. Kasneje sva zvedela, da so naju nekateri smatrali za Garibaldince, drugi za potujoče pomočnike; tako sva se bila zmotila glede velikega učinka najine romantične obleke. Stisnil sem med tem zobe, prav nežno Mico sunil v rebra ter ji čisto lakonično odvrnil: „Tudi midva sva gospoda.“ In tako sva vdrla v zbirališče brežiške aristokracije. Za mizo je sedelo pet oseb pri graškem pivu. Najznatnejši je bil med njimi trebušast, plešav hrust, velikih kalnih očíj. Na debelem nosu so mu sedela očala, brada je bila stisnjena v ovratnik in na tilniku mu je čepela uradniška kapa. „Gospod okrajni predstojnik,“ so ga nagovarjali ostali, spakujoč se sem in tje. Torej klopko nemških uradnikov. Neprijazni pozdrav na pragu nama je bil zbudil neko struno opozicije, da sva sklenila govoriti le hrvatski. Na prvi mah naju je okrajni predstojnik ošvrknil s topim očesom in zavihal nos, kakor da je najina navzočnost okužila zrak. Razgovor uradnikov je za trenutek obtičal; ko pa sva se, odloživši telečjake, brez obzira vsedla, ko sva začela piti najboljše vino in otepati

*) Navadna sodrga.

pečene piščance, so birokratje stisnili glave ter šepetajoč izpod oka buljili v naju. In ko na to začneva v svoj pogovor vpletati besede „konstitucija“, „Garibaldi“, „Napoleon“, zardi okrajni predstojnik kakor puran, začne težko sopsti liki parni stroj, plača pivo ter jezno odkoraka in ž njim vsa četa. Tako sva premagala brežiško aristokracijo. Moj Albert izprazni v proslavo te zmage čašo ljutomeržana in jaz sem bil iz srca vesel, ker se je v tej Leti*) potopil zadnji spomin na izgubljeni ideal. ✕

Nočem vas dolgočasiti z opisovanjem nadaljnega potovanja. Do dobra izmučena prispeva v hišo Albertovih sorodnikov, v Kranj. Kakor da sem se preselil na drugi svet — v raj! Pred menoj se je razodel ves čar kranjskih planin, vsi oni strmi vrhovi, obsuti s temno jelovino, hladni klanci, peneči se potoki, svetlo-zeleni pašniki, drobne cerkvice vrhu gričev in razun tega na brežku to staro, starodavno mestece. Tukaj se še vlečejo pod mahovjem ostanki starega mestnega ozidja, tam na pečini se spenja pod oblake sivi, razpokani stolp, kjer so nekdanj mučili čarovnice, tu vidiš staro razvalino davnih kranjskih vojvod, tam starinsko gotsko cerkev, polno kamenitih vitezov in zmajev. In ko se večerna zarja spušča na gorske vrhove, ko iz daljave začuješ pritrkovanje srebrnoglasnih zvonov! Nikdar ne pozabim zlasti ednega prizora — večernic. Bilo se je zmračilo; pod temnimi svodovi gotske cerkve drhtijo sveče, orglje čudovito buče liki grom, širom cerkve kleče kmetice. Izpodb bele peče se jim rdeči polno, plemenito lice, v žaru sveč se lesketajo črne,

*) Reka, iz ktere se pije pozabljenje.

velike oči, a iz grla jim ori stara slovenska pesen. Take skladnosti, toli nežnega in priprostega soglasja nisem slišal nikoli v svojem življenju. Stisnjen v kot sem motril ta narod, poslušal to petje in dušo mi je globoko prešinilo. Ko začnem pozneje čitati Schillerja, se mi je zdel ves drugačen. Razmišljal sem in razmišljal, dokler se nazadnje ne vprašam: „Ali sodi Schiller v to gorenjsko podnebje?“ Nisem si znal prav odgovoriti na to vprašanje, ali kmalu dobim odgovor.

Hiši Albertovih sorodnikov se je reklo „Stara pošta“, ali v resnici je bila gostilna. Gospodar naju ljubeznivo sprejme in gospodinja, njegova žena, naju pelje v hišo, kakor da bi ji bila srčno ljubljena sinova. Jako sem se začudil nečemu: v Albertovi hiši v Zagrebu si slišal samo nemški govoriti, a pri njegovem ujcu na „Stari pošti“ niti ene nemške besedice, marveč vse slovenski. Tega sva se seveda morala držati tudi jaz in Albert.

Albertov ujec je bil krepak, še ne star mož; ali neka boleost mu je grizla ob življenju. Toda nikoli ni pokazal svojega trpljenja, vedno je bil dobre volje in se rad šalil. Njegova žena je čez dan malo govorila z nama in z gospôdo; s krepko roko je vodila gospodinjstvo, da je bilo veselje gledati, kako zavitih rokavov vlada po dvorišču. Ti precej premožni ljudje niso imeli svojega zaroda, nego so v hišo vzeli napol kmetsko dekle, daljno ženino sorodnico, tam nekje od koroške meje. V zadregi sem, kako vam jo naj opišem. Ako ste videli roso na listu, ptico na grmiču, rîdeče jabelko na šibki vejici — taka je bila Neža. Ni bila mestni otrok, sem rekel, ali kako na drobno

je znala stopicati. In kako nežno se je kretala, z ročicama mahala ter majhna usta nabirala na smeh. Bila je toli ljubka in lična, toli odbranega vedenja, da si nehote moral pomisliti: Ni li to dekletce odbežalo iz kakega salona, se li ni ta mladenka za šalo seljaški napravila kot „Marta“? A na drugi strani zopet niti sence kakšne koketnosti, prava zdrava, nedotaknjena narav, cvetka, kakor jo je Bog zasadil sredi polja brez posebnega povoda. Bila je črna, majhna, drobna, brza ko veverica, zbadljiva ko trn, nežna ko vetrič, in ako se je nasmejala, kakor da bi se z gore oglasili vsi srebrni zvonci. Večkrat sem motril to dražestno lice. Bilo je podolgasto, slovensko, brez najmanjše pičice, rdeče in belo, rožica na snegu, polno ko blazinici na božjem oltarju. Obrvi so ji bile črne, tanke, ravne, ob koncih zavinjene, ustnice polne malin, palec široke, a oči je imela črne. Oh te so bile kakor oči ptice, prešerne mile pevke. Deklica je govorila hitro, naglo, popolnoma kakor Kranjice; niti treh nemških besed ni umela, in ako si govoril v njeni navzočnosti ta ji tuj jezik, je gledala na tla ter z roko gladila svilni predpasnik. Pravijo, da ima človeško oko najčarobnejšo moč, jaz pa rečem, da ima tako moč tudi človeško grlo; vsaj Nežino jo je imelo. Ko je zapela, sem zatisnil oči in — srce, pokaj, glava, zblázni! Toda kaj se tukaj zatapljam v davne spomine ter vas dolgočasim. Jaz sem skakal čez grmičje in gramoz, a moj Albert se zopet spomni, da je v Zagrebu izgubil ideal, ter skreše peščico solznih nemških elegij. Ko je tako lamentacijo sprešal iz črnilnika, me je navadno poklical na vrt za hišo. Legel sem na trebuh v zeleno travo ter pušil kratko

pipico, Albert pa je, pred mano sede in z rokama mahajoč, s tragiškim patosom deklamoval nemško elegijo, dokler ga nekoč izza rožnega grma ne obisiplje milozvočen smeh in se nad rožami prikaže Nežina glava.

Joj, se nasmeje dekle, kako lepo Albert nemški pridiguje, škoda, da ne gre v Kočevje za duhovnika.

Alberta je kajpada razjezila taka primera. Škoda, da je tako lepo dekle utelešena proza, mi je večkrat rekel. Jaz pa sem mu odvrnil: „Pobratim, ta proza ima v sebi več prave poezije, nego tvoj patos.“

Nekoč sedimo na vrtu pri večerji: gospodar, gospodinja, Neža, Albert in jaz. Bila je lepa mesečina. Zlata svitloba je prodirala skozi trtno listje lope, kjer smo na panjih sedeli za dolgo mizo, Nikdar ne pozabim tega trenutka. Albert je bil izredno resen, neprijazen ter je dimove oblačke svoje smodke z neko besnostjo zaganjal proti luni. Molčali smo.

„Kaj ti je Albert,“ vpraša skozi smeh gospodinja, „niti ne ješ niti ne piješ, a kadiš tako silno, kakor bi bil jezen.“

„Nič, teta,“ odvrne Albert.

„Nikar se ne potajuj,“ reče Neža nekam razdraženo; „na me se jeziš, je-li?“

„Zakaj zlodja,“ se nasmehe gospodar, motajoč palec krog palca.

Bilo je tako, nadaljuje Neža z zvonkim glasom in oko ji zažari. Zjutraj pridem na vrt, da naskubem za obed povrtnice. Kar zaslišim nekako pridigo. Splazim se za grm in gledam. Moj Bog, koliko čudo! Ta-le gospod Hrvat leži v travi na trebuhu ter kadi; Albert pa sedi, vrti glavo, preobrača oči, krili z

rokami, vzdihuje ter govori nekake nemške litanije. Stisnila sem dušo, ali brez uspeha; udarim v krohot ter rečem Albertu, da bi bil dober za župnika v Kočevju. Ali ni tako, gospod Hrvat?, se obrne dekleta zažarjenih lic k meni. 1/2

Res je, odgovorim.

Ti si se mi rogala, ti si me razžalila, preseka Albert.

Bog mi je priča, da nisem, odvrne dobrosrčno dekleta. Ako pa sem te nehote zbodla v srce, podaj mi roko, odpusti! Ni iz zlega srca. Kaj hočeš? Mi smo tukaj slovenski ljudje, priprosta kri, in ne umejemo gospodske nemščine. Ko si tako vpil in mahal, ko si izgovarjal nerazumljive besede, kakor duhovnik, ko govori svoj „Dominus vobiscum“, si bil smešen, ne zameri, zelo smešen. In nisem se mogla premagati, ne, srce mi ni dalo.

Da, pihne Albert ježno, ti ne poznaš ničesar razun kranjščine, ti ne veš, kaj je poezija.

Dekleta zardi, skoči na noge, pohiti v hišo ter se za trenutek vrne z drobno knjigo:

„Da ne vem, kaj je poezija?, spregovori Neža z razdraženim glasom. Eto, čitajte, nadaljuje ter mi pomoli odprto knjigo; čitajte vi, gospod Hrvat, jaz znam to knjigo od prve do zadnje črke na pamet. Recite vi, ali poznam poezijo!“ 1/2

Vzamem knjigo ter naglas prečitam Albertu naslov: „Poezije doktorja Franceta Prešerna. V Ljubljani. Pri A. Giotiniju 1847.“ 2

Albert in jaz obmolkneva. On sramežljivo povese oči k tlom, jaz pa zavzet pogledam deklico, ki je z vzravnano glavo stala pred nama v svitu mesečine, 2

„To,“ reče dekle, položivši roko na srce, to razumem, to čutim; za tvoje nemške litanije ne maram.

„No, pa daj, Neža,“ se nasmeje gospodinja, ker znaš to na pamet, zapoj eno Prešernovo.

„Zakaj ne, reče Neža prostodušno, naj se tudi Albert srdi. In z jasnim, milim, ubranim glasom se je razlegala z nežnih ustnic pesmica:

„Luna sije,
kladvo bije
trudne, pozne ure že;
pred neznane
srčne rane
meni spati ne puste.“

Oko je deklici čudovito žarelo, grudi so ji silno plale. Zrl sem in zrl ter pošepnil Albertu: „Pobratim, to podnebje ni za Schillerja.“

Od tega dne je Albert svoj pogled čudno upiral v zemljo; d'm njegove smodke se je melanholiški vlačil po tleh kakor megla po nejasni jesenski pokrajini. Duša mi je strepetala, ker sem v njegovih mračnih potezih zopet zapazil melanholijo Lenauovega Fausta. Ne vem, kaj se je kuhalo na dnu njegove sentimentalne duše; na vsak način se je pripravljajl neki dramatiški preobrat. Povod temu je pač bila Prešernova podoknica v mesečini, ki je bila iz deviških ust donela z milobo, kakor je do sedaj nisva slišala. Dasi je ta psihološka zagonetka bila zelo zanimiva in pač tudi precej umljiva, se vendar nisem nikoli potrudil, da bi jo rešil, ker so i v mojem srcu rojila čustva kakor močelke v kapljici vode. Mojim očem se je neprestano vsiljeval nepričakovani „clair - obscur“*) zadnje noči

*) Somrak.

na vrtu. Celo sanjalo se mi je o tem. Videl sem nežne poteze deviškega telesa liki črno silhueto in za njo mesečino, ki v srebrnem svitu drhti na trinem listju; tedaj pa dekle obrne glavo in zdaj sem gledal krasen profil, iskre nočnega svetila v njenem očesu, ter zopet poslušal Prešernovo pesen. Zdelo se mi je, da mi srce ob prsi bije kakor kladvo, ki se stolpa starodavne cerkve oznanja polnoč; a ob tej čarobni uri zablišči deklica v bajni svetlobi kakor vila, vsi slavci po rožnatih grmičih in zelenih logovih razpno krilca sredi tihe, jasne noči, vsi slavci zapojó za deklico s sladkim, opojnim glasom: „Luna sije, kladvo bije“. In srce je postalo otožno, srcu je bilo težko, srcu je bilo ljubko, srce je bilo mehko, srce se je topilo ko gruda snega na spomladnem solncu. V šoli sem slišal, da so stari Slovani imeli vile. Iz za te noči pa sem veroval, da jih ima i naš vek, četudi niso zlatolase in si ne spleta jo kit v mesečini. Albertu pa nisem niti črhn il, da verujem v vile, kako sem čul peti polnočne slavce; a tudi vprašal ga nisem, zakaj se dim njegove smodke melanholiški plazi po tleh.

„Nežica, rečem nekega jutra po kavi, posodite mi svoje „poezije“, rad bi jih čital.“

Prav rada, nasme hne se mladenka, ali na vsak način mi jih morate vrniti, ker je to svetinja, vsaj za me, gospod Hrvat, doda, poredno nabravši male ustnice. Ne vem, ali bo to kaj za vaju, mlado mestno gospodo. Vsako jabelko se ne zdi vsakemu sladko; menda me razumete, jaz sem Kranjica in to vam je samo kranjska poezija, ki se pe va kakor pojo škrjančki, ki se ne propoveduje kakor pridigajo nemški svečeniki. Deklica je govorila poslednje besede, tresoč z glavico,

skozi pikajoč, ali čaroben nasmeh nalahno in nalahno, kakor da z vsako besedico hoče koga zbosti. Moj Albert povesi oko „secundum ordinem“*) ter se prime za nos, kakor da je v njem osa pustila svoje žgoče želo. A Nežica na to zopet nekako resno pristavi: „Albert, Albert, lice ti je nekam skisano. Vem, kaj je, ne zameri! Premalo sladkorja sem ti vrgla v kavo, je-li?“

Moj pobratim zardi, se vzdigne ter odhiti na vrt, kjer med grozdičjevimi grmiči, roke na hrbtu in glavo po koncu, dvajset krat koraka gor in dol herojskih, patetiških stopajev, kakor kak junak Schillerjeve drame po lesenih žaganicah glediščnega odra. Če ni bil Etna, na vsak način je prijatelj mi Albert hotel biti Hekla. Niti zdaleka nisem sledil Albertu. Spravil sem se v kot pod staro lipo ter se, na mahovju sedeč, pobožno učil Prešernovih pesmi, kakor dekle, ki skriva čita prvo ljubavno pisemce, kakor otrok, ki požira iz knjige čarobne povestice. Bog ve, kaj je to bilo; v moji duši se je začelo gibati. Vedno bolj se je spuščala v moje srce na lahkih krilih blagoglasnega slovenskega jezika ona čudna melanholija, ki preveva Prešernove stihe. Dasi še zelen mladič, sem vendar sam pri sebi razumel ono globoko otožnost Prešernovega srca, vse žalobne glasove o izgubljenem, nesrečnem življenju. Zdelo se mi je, da tukaj vse ptičke pevajo po Prešernovi melodiji, da se iz trepetajočega listja glasi njegova boleost, da vsi gorski zvonovi pritrkujejo po njegovih sekiricah, da po zelenih gorah visi stotero Eolovih harf ter se po njihovih strunah razlivajo čudo-

*) Kakor se spodobi.

viti glasovi „Slovo od mladosti“. Često mi je duša obstala pri kaki misli, na kaki sliki pesnikovi kakor metulj na blesteči, vonjavi cvetki in zatopil sem se v nove misli ter gledal to divno, zeleno goro, to vedro in jasno nebo. Ne vem, kaj mi je bilo. Iz Prešernove knjige so vstajala čudna, nevesela čustva, toda vroča kakor solnce na nebu, globoka kakor gorski vrelec. Nekoč se gospodinja ustavi pred menoj. Smehljaje se me vpraša: „Kaj pa vi tukaj, gospod Hrvat? Da je noč, bi rekla, da štejete zvezde.“

„Čitam Prešerna,“ gospa.

„Prešerna! Ali vam ga je dala Nežica?“

„Da.“

„Ali ga niste prej poznali?“

„Samo po imenu.“

„Kako vam ugaja? Lepe pesmi, jelite? Neža se jih ne more dovolj načitati.“

„Lepe, prekrasne zares, toda otožne in iz otožnega srca!“

„Da, prav pravite, iz otožnega srca. Otožen, nesrečen je bil ta naš jezični doktor.“

„Vi ste ga dobro poznali?“

„Kako ga ne bi. Koliko časa je preživel v naši hiši!“

„Oh, povejte mi kaj o njem! Sedaj, ko sem prečital njegove poezije, bi zelo rad kaj zvedel o njem.“

„Iz srca rada,“ reče dobra gospodinja ter se vsede kraj mene, ali mnogo ne boste zvedeli in menda najmanj prav tkega, kar želite, kajti jaz sem priprosta ženska ter pripovedujem samo to, kar sem videla. Da, naš France, nikdo bi ne bil rekel o njem, da piše tako lepe stihe, vsaj za nas lepe, ker jih razumemo in se primejo srca. Prešeren je malo gledal na

nikdo

svojo zunanost. Bil je oblečen kakorkoli. Ne samo enkrat sem ga radi tega dobro oštela, ali skomizgnil je z rameni. Ni se mnogo brigal za to, kar se govori o njem. Upognjene glave, nemo zroč pred se, je včasih cele ure sedel pri čaši vina. Večkrat je iz žepa svoje dolge suknje potegnil košček papirja ter nanj kaj zapisal, najbrže kak verz. In dober je bil, predober, kakor otrok, ali tudi čuden kakor mesečnik; te velike njegove oči so plaho gledale v svet, nikjer, nikjer si ni mogel najti pravega kota, nikdar ni vedel, kam bi se djal. Večkrat mi je prečital kako pesen, ali govoril je malo o njih. Ako ga je kdo pohvalil, se je nasmehnil. Bil je silno zamišljen, kakor vsi ljudje, ki imajo polno glavo; malokdaj je kazal veselo lice. In kaj je bilo temu vzrok? Skelela ga je rana, stara, globoka rana. Ženska je bila kriva tega. Človek, ki vedno živi po zvezdah, vidi na zemlji povsod zvezde in učeni glavi se zmeša najprej. Tudi Prešerna je ženska spravila do tega, ona je kriva, da na njem nismo videli veselega lica. Ime ji je bilo Julija P....) no menda ste čitali njeno ime začetkom njegovih pesmic. Mislite li, da je bila kaka lepotica? Nikakor ne. Čisto navaden obraz, a Prešernu je vžgala možgane. Vsak človek ima svoje oči ter vidi cekin tam, kjer se nahaja zgolj svetel grošič. Sedaj menda živi v Novem mestu. In ni moglo niti drugače biti. Ona gospica, fina gosposka hči, punčka. Ni htela drugače čebljati nego nemški, — a Prešeren je bil Kranjec. Kranjske pesmi kranjskega doktorja, to je naši gospodi prava sramota ali vsaj nekaj smešnega. Omožila se je torej. Zmenila se je kaj za Francetove bilje. To ga je zbudlo v srce, od te rane ni ozdravel vse svoje življenje.

Tudi meni je pravil o njej; tolažila sem ga, toda brez vspeha. Govoril je o nji zlasti tedaj, ko ga je vince nekoliko ogrelo. Nazival me je majko, čeprav bi ne bil mogel biti moj sin. Večkrat me je ubogal kakor krotko jagnje, včasih pa je bil trmast in osoren. Nekoč je malo manjkalo do nesreče. Sedel je mirno, čisto mirno, ter pil. Grem po opravkih na dvorišče, kar nakrat iz kuhinje zaslišim krik in vik. Pohitim, da vidim, kaj bi bilo. Dekleta so blede kot platno vile roke. Moj jezični doktor se je obesil na velikem kavlju, ki je v kuhinji zabit nad pečnimi vratci. Zakaj, Bog ve. Nisem mnogo tuhtala, nego brže bolje prerezala vrv. Tako smo ga rešili. Nikdar ga nisem o tem povpraševala in on mi tudi ni govoril o tem.

Družil se je z malokom, največ z majhnim, črnim čevljarjem, ki še zdaj često k nam zahaja na vino. Morebiti ste ga videli. Kakor da se je na njegovo glavo spustila otožnost, slična črni mrtvaški preprogi. Malo časa pred smrtjo potegne, sedeč za mojo mizo, iz žepa knjigo, to-le knjigo, ki jo držite v rokah, — svoje pesmi. Dá mi jih, češ, ker nima nič pametnejšega, naj si to shranim za spomin. In umrl je. Pozneje je prišla Neža v hišo in brskajoč po mojih stvarih je iztaknila ta-le spomin na Prešerna. In ni ga dala za rok. Ona je taka glava, ki se hitro vžge, vroča kri, ter zna lepo in ubrano peti. Omenite ji kaj o doktorju in vzkipela bo. Je že take naravi. Kako se je jezila, ko sem ji pravila, da Julija ni marala tega človeka. Kje je imela dušo, je vzkliknila srdito, da ni vzela moža, ki zna delati tako lepe pesmice, da ti pri priči ganejo srce. Da je Prešeren danes živ, pa naj si bi tudi bil star, ne premišljala bi dolgo, ena dve bi

ga vzela, ako bi bila njegova dobra volja. Da je bil Kranjec! Moj Bog, je vselej rekla, tudi Kranjci so ljudje, in vsak gódi, kakor mu je gospod Bog ustvaril gosli. To ni nikaka sramota. Prosim vas, draga teta, kaj so te naše ljubljanske gospice! Ko začno nemški čebljati in peti, na mah spoznaš, da jim ta francoščina ni zrastle na jeziku. Tudi jaz sem jih slišala, in čeravno ne razumem nemški, mi je to vendar čudno klopotalo. No, teta, naj jih voda nosi, jaz ne pojdem nikdar v njih družbo, nikoli nočem biti ljubljanska gospica, in ako mi dobri Bog da moža, drugače me ne popelje k oltarju nego pod veliko zlato pečo, ki mi jo je zapustila rajna babica. Tako se vam je razljutila Neža na ljubljanske gospodične radi doktorja Prešerna, kojemu sedaj i grob opleta z lepim cvetjem. Recite ji, naj vas popelje na njegovo gomilo; gotovo boste slišali cele litanije. Alberta je že itak dva/trikrat pošteno ošvrknila.

Priprosto gospodinjino pripovedovanje o umrlem pesniku me je čudovito ganilo. Zdaj sem razumel te vroče in otožne izlive njegove užaloščene duše, ono mračno senco, ki pada na nizove njegovih blestečih stihov. To pač ni bilo meglovito svetobolje, ki nam ves svet kaže samo s temne strani, nikako ponarejeno jadikovanje; v te pesmi je izlil Prešeren vse svoje čustvovanje s pomočjo priproste, a divne besede. To je pelin, ki je vzklik na gorenjskih tleh in gospodje razlagalci, ki sporejajo Prešerna s Schillerjem, so na popolnoma napačni poti. To sta dva čisto različna človeka, in naj si je France z zanosom zbral Petrarko za vzor, naj svoje blesteče misli kuje v verige arabskih gazel, vendar je trd Kranjec, Slovan od glave do pet.

Tolmač gorenjske gostilničarke mi je zares bil stokrat ljubši nego Bog ve kako duhovita razlaga učenih komentatorjev. In ta knjiga je bila njegova, prav njegova. Imajoč jo v rokah sem čutil, da mi električna iskra šviga po žilah, da držim nekake svete sile.

Hitim k Albertu, ponovim mu celo povest, in dasi se ga je držala neka nerazumljiva mi slaba volja, je vendar poslušal vedno pazneje. Ker sem nesrečno romantično ljubezen orisal mnogo živahneje, nego dobra gospodinja, se Albert nakrat vname ter se, kakor jaz, z vso dušo posveti Prešernu. Omenil sem že, da je Albert bil jako plemenita duša. Žalost neuslišanega nesrečnega pesnika se polasti i njegovega srca, menda največ zato, ker je mladenič tudi o sebi bil prepričan, da se mu je zagrebški ideal sramotno izneveril. Ali ganila ga ni edino le ta namišljena analogija. Zakaj je bil Prešeren nesrečen do groba, zakaj ga je deklica trdosrčno odbila? Ker je bil Kranjec, ker je bil Slovenec, sin teptanega naroda, na katerega so tuji velikani prezirljivo gledali, kateremu so se domači odpadniki rogali, ker ni hotel pozabiti majkinega mleka, ker je ogrnil krasne svoje misli v besede jasnih vnukov Samovih. Ni li to greh in smeha vredno? Kranjski peti! Ali ni to neolikano in bedasto? Večkrat sem pravil Albertu, da on ni Nemec, da tudi jaz nisem in da bi nam glavna skrb ne smela biti poveličevanje tujega, čeprav velikega naroda, da imajo tudi manjši narodi pravico, stopiti v krog svetovnega razvoja. Vselej se mi je Albert bridko nasmehnil, vselej mi odvrnil: „Da, plemenito je to, ali kaj hočeš, tu ni več zdravila. Razsodba zgodovine je kruta, ona nas je obsodila. Kakšno korist

bi prinesla taka termopilska bitka! Uklonimo se usodi, grejmo se ob slavi Schillerja in Götheja, ker nimamo svojih solnc!“ Zdaj pa ni več tako govoril. Zavržen, preziran, nesrečen, ker je Kranjec, ker je Slovan! To ga je dirnilo, prerodilo. Mladenič je vzplapolal v živem ognju. Kaj, reče, jezno stisnivši pest, komu je Bog dal pravico, da me gazi, da me prezira, ker sem Kranjec? Kdo sme zahtevati od mene, naj bom nesrečen, samo da on more biti srečen? Ali so narodi divja zverina, ki se grize med seboj? Na to se zamisli, a se kmalu vnovič razvname: „Da, pobratim, prav si govoril, čast in slava vsakej velikej ideji, vsakemu vrlemu narodu, ali ta velikost in slava ne sme od mene zahtevati, da postanem izdajica, da grešim zoper naravo, nikdar! Prezirajo Kranjce; tudi jaz sem Kranjec, slovenska kri, in prav zato, ker Kranjce prezirajo, hočem biti trd in pravi Kranjec, kakor je bil Prešeren. Vi Hrvatje ste srečnejši. Vam niso požgali kronike prošlosti kakor nam, vi niste privezani samo na plug in brano. Ali tudi vi ste prezirani, barbarji pred svetom. Mi tuji dninarji, vi tuji pandurji, mi in vi slovanska kri.“

Toda to ne bodi dalje!,¹ vzkliknem ter primem Alberta za roko.²

Ne, ne sme biti, odvrne on ter mi stisne desnico, bodimo to, kar smo, za kar nas je Bog ustvaril! Sramujem se, da je to prej moglo biti drugače. Smo li mi slabejši od drugih? Nimamo li bistre glave kakor drugi, je li naše srce manj vroče nego tuje srce? Da, najsi tudi pride termopilska bitka, slavna bo in možka. In ali nas ni več od peščice? Bil sem dečak, pravi dečak, in nikdar bi ne zaslužil imenovati

2 1 2

se mož, ako bi se izneveril svojemu korenu, ker je to malodušnost in malopridnost."

Objela sva se in najino pobratimstvo je oživeło znova ter postalo trdnjše, nego li je bilo do sedaj. Od tega dne sva pazljivo brala Prešernove pesmi. Ne vem, ali bodo vam te črtice iz dijaškega čustvo-
vanja po godu, toda verujte mi, da so resnične, da mi neko neobičajno, sveto, nepopisljivo čustvo greje dušo, kadarkoli se spomnim teh trenutkov v kranjskih gorah. Nikdar več ne pozabim, da me je poezija dovedla k resnici in vrnila naravi. Navdušena sva z Albertom blodila po romantični okolici, snujoč pesmi, kujoč stihe in vedno seboj noseč Prešerna. Ko se nekega dne s take vilinske ekspedicije vrneva na „staro pošto“, dobiva po naključju na hišnem pragu gospodinjo. Kar nakrat mi pokaže s prstom človeka, ki je sedel za vrati, rekoč: „Gospod Hrvat, ali se hočete seznaniti s Prešernovim drugom, s čevljarjem? Tukaj jel“

Ozrem se. Za mizo sedi neznatno človeče, obraz podpirajoč z lakti in gledajoč v stekleničico navadnega vina, ki je stala pred njim. Bil je to precej čuden stric. Na majhni glavi so mu črni lasje kvišku štrleli kakor ščetine ter se spuščali na nizko, široko čelo. Lice mu je bilo rdeče, kratko, stisnjeno, obrito; tanek in šiljast nos je kazal neobičajno razdražljivost, a nad neznatno kozjo brado je imel stisnjena, široka in premetenost izražajoča usta. Na levem ušesu je čevljarčku visel srebrn obroček s podobo zamorčkove glave. Prisedeva k njemu; z majhnimi črnimi očmi naju premeri od glave do pet, a ne črhne niti besedice. Dava prinesiti polič najboljšega vina. Natočim

mu in možic me čudno pogleda. Nazadnje se nama pridruži, „da naju ne razžali“. Obrnem pogovor na jezičnega doktorja. Sedaj se je začel led tajati. Možicelj je zlival čašo za čašo v se, začel z očmi streljati kakor maček in s pestjo tolči ob mizo.

„Ali sem poznal Prešerna? In kako! Tako sva skupaj sedela ter pila. Pri moji duši, učen gospod, polna glava, polna ko vreča. To mu je vse šlo kakor iz rokava, Bog mu daj dobro. Bil je nesrečen, vedno je nosil glavo povešeno, ali dober, moj Bog, dober. Jaz sem mu šival škornje. Ohol ni bil, kakor druga gospoda, a pametnejši od druge gospode, praznih makovih glav, ne zamerite. Ni ga bilo sram, govoriti z rokodelcem ali kmetom, ni se sramoval kranjske govorice. In delal je stihe, kranjske stihe, da jih kranjska duša vsaj razume. In kako se to poje! Poje se kakor pri večernicah, pobožno in sladko. Pravijo, da je mnogo tega na smrtni postelji sežgal. Škoda! Pri-povedujejo, da so to bili vražji spisi. Ne verujem. Kako bi tako dobra duša“ — — Čevljar umolkne, stepe čašo. Na to pa vzdigne ščetinasto glavo, zardi še bolj, preobrne oči ter začne, s šako lopajoč in mahaje z glavo, peti s hripavim, raskavim glasom:

„Luna sije,
kladvo bije
trudne pozne ure že“.

Na zadnje se spomnim pesnikovega groba, ki mi je o njem govorila gospodinja.

Nežica, rečem nekoč pri kosilu dekletu, vaša gospa teta me je opozorila na vas. Popeljite mene in Alberta na Prešernov grob! Hočete li?

Drage volje, odvrne mladenka, kadarkoli hočete.

Kadar vas je volja.

Vse eno, takoj danes.

Pa dobro, danes.

Bilo je popoldne. Lepšega, jasnejšega dneva si ne moreš misliti. Visoke gore se vspenjajo tik pod modro, jasno nebo. Solnce čarobno igra po temno-zelenem jelovju. Gora se blešči, kakor da so jo vile prepregle z mrežo zlatih niti. Svetli pašniki se razprostirajo po brežuljkih liki svilene preproge in lesene kočice po gričih kukajo zadovoljnega lica v svet. Čudokrasno drhti svetloba po sivem kamenju ob potoku in po mahovitem zidovju starega zvonika. Vse je tako mirno, tako tajinstveno, da se ti duša koplje v blaženosti, ko hodiš po tem jasnem, solnčnem kraju. Gremo na pokopališče. Ne bi vam ga mogel dobro opisati. Mnogo let je že temu in to se lahko izbriše iz najvernejšega spomina. In ni nikako čudo. Koliko raznovrstnih slik in krajev je odtedaj širom sveta zasijalo mojim očem. In pokopališče je nazadnje slično pokopališču, zlasti na kmetih. Na sredi sin božji, a krog njega grobovi in križi. Polna knjiga prežitih radosti in bolesti, košček svetovne zgodovine, toda knjiga, zaprta s sedmero pečati in na njej so neizbrisljivo zapisane besede: „Dolgost življenja našega je kratka“. Samo en kotichek pokopališča sem si živo zapomnil — Prešernov grob.

Gospoda moja, krikne Neža z zvonkim glasom, otvorivši vrata najine sobe, „ako je vajinemu gospôstvu všeč, pojdimo Prešerna obiskat!“

Za dve minuti smo se napravili na pot. Pred nama drobi dekletce. Gubato kratko krilce temne barve

se ji razliva v skladnih zgibih raz vitki pas. Drobne nožice v izrezanih črnih čeveljčkih stopicajo v lahnem, krilatem koraku, jedva se dotikajoč peščenih tal. Nežno, a polno telo, zapeto v jopič iz modrega sukna, se liki cvetka ziblje pred nama in na njem glavica, krog katere so ovite temne, krasne kite, pritrjene z velikimi, srebrnimi iglami. Tako je dekle bolj skakljalo nego stopalo kraj žive meje. Sedaj splaši metulja z grma, sedaj pobere kopino, črno kakor njene oči, sedaj utrga cvetlico in vse to tako-le mimogrede, pri tem tiho pevajoč. Jaz in Albert slediva nje korakom. Ni besede nisva govorila. Gledala sva pred se — v dekle. Najbrž sva preveč gledala, zato nisva ni črhnila; menda se je drug bal drugega. Tako je. Ko so ti oči, uprte v lepoto, preveč žive, ko ti je srce prepolno, takrat jezik umolkne.

Prispemo na pokopališče. Toliko pomnim, da ne leži daleč od mesta, da ga je sama ravan in da je ograjeno. Več nisem opazil, ker sem gledal edino le Nežo. Dekle jo mahne na sredo ter naju privede, nalahko se vijoč med gomilami, do precej velikega stebra iz sivega, gladkega granita. Spomenik je spodaj nekoliko ožji, zgoraj širji in vrh mu je, če me čas ne vara, podoben strešici.

Tukaj je, reče dekle, postoji ter nama s prstičem pokaže kamen, katerega je obdajalo zeleno grmičje, polno pisanega cvetja.

To je bil Prešernov grob. O tem so pričale tudi zlate črke na kamnu. Z Albertom sedeva na bližnjo gomilo, motreč krasno, priprosto sliko, ki se je nudila najinim očem. Škoda, da ni bilo slikarja tam. Jaz in moj pobratim sva sicer znala za silo se svinčnikom

na papir risati, ali kaj so te mrtve, črne črke brez modrega neba, brez zelene in rdeče barve, brez živih očíj, brez polnega življenja.

Naokrog vse tiho. Ni listič se ne gane, ni oblačka ne zapaziš na kristalnojasnem nebu, samo na zapadu se nad nemim gorovjem modrina preliva v blede rdečino. Modrica, ščipek, divji mak v izobilju cveto po nizkih grobovih med lesenimi križi. Osamljen, negibljiv se dviga Prešernov stolb, kakor velikan zroč na čarobni ta kraj. Solnce se lesketa na gladkem granitu in zlatih črkah, kakor da blagoslavlja ta zadnji znak slavnega genija, tui kamen, ki je nesrečnemu pesniku lažji, nego mu je bilo breme pustega življenja. A krog spomenika cveto vrtnice, upogibajoč glavice h grobu, cvete klinčič ter dviga živordeče svoje zvezdice proti nebu, cvete pohlevna, sramežljiva spominčica, lepa kakor gosposki žamet. Tu pa tam sede na vrtnico rumenokríl metulj in preko grmičja včasih švigne zlata minica. Prileti i ptičica, spusti se na kamen, povesi glavico, pogleda dekle, zagostoli in odfrfota čez pokopališče pod nebesni svod. In Neža? Mirno kleči pred Prešernovim grobom. Polni milobe se razlivajo solnčni žarki na nežno zaokrožene Nežine poteze, na povešeno glavico, na to čarobno lice, na te svilene, dolge trepalnice, pod kojimi dvoje črnih očíj zre na pesnikov grob, dočim ji roke, sklenjene k molitvi, počivajo na deviškem nedriju. Zatopil sem se, motreč to sliko, kar deklica vzdigne glavo in skoči na noge. Pristopi h grobu, se prožno pripogne ter poduha vrtnico, stopi sem, stopi tja, tu vzdigne popčič, tam odtrga vel list ter ga vrže strani. Pri tem mi reče: „Hvala Bogu, cvetje lepo uspeva. Jaz sem ga za-

nagel

Kateri

sadila. Ne smejte se! Ali ni prav? Ta človek, ki tukaj sniva, nima duše na svetu, niti jedne duše, da bi mu okitila grob. Kamen so mu postavili, da, trdi kamen, kakor so človeška srca. Ali to zadostuje? Cvetje je lepše; to diha, to dehti, to živi. Za klinčič sem se zelo bala, ni hotel uspevati. Toda popravil se je. Glejte, kako je poln, kako je rdeč. Milota!“

„Kdo pa vas je napotil, Nežica, da ste vsadili cvetje na grob tega vam neznanega človeka?“

„Kdo? Kako ste čudni! Srce. Kar niso hoteli drugi, to sem storila jaz, uboga deklica. Mislim, da se nisem pregrešila. Kolikokrat sem prebirala čisto sama te njegove prelepe pesmi. Menda verujete tudi vi, da so lepe, čeprav so kranjske. Preje sem čitala samo „Koledarček“ in pripovedke o „Lažnjivem Kljukcu“. Hahaha! Neumnica sem mislila, da je to med, ali bila vam je smet. Ko so mi prišle v roke te pesmi, oj to sem sodila drugače. Veste li, kako je človeku pri duši na veliki petek, ali kadar komu umre mati ali ko sanjate o čem lepem? Kako to nekam živo segne v srce! Tako so se me prijele te poezije. Bilo mi je nekako otožno in prijetno obenem. Res ne razumem vsega. Včasih naletiš na latinske besede in večkrat je kaj pisano previsoko. Res je. Prešeren je bil učen gospod, jaz pa sem nevedno dekle. Toda to pojmem, da je moral biti dober, da je bil nesrečen — radi nekega dekleta. Ne vem, kako je, ako ljubiš drugega, ki ti ne vrača ljubezni, ali hudo mora biti na vsak način.“

In Prešeren se mi je smilil. Glej, si rečem, ta revež je napisal toliko lepih pesmi. Za koga? Za vse ljudi. Ali ni res? Slehernemu srcu prija, ko njegove

njegove pesmi
pesmi poje ali čita, vsaka duša se jih veseli. Ne vem, kako in zakaj, ali tako je. In kaj ima on za vse to? Glejte, ta-le kamen, ta trdi kamen. To je vse. A ko je živel, se nikdo zanj ni zmenil. Zato sem mu vsadila cvetje. Res, da tudi od tega nima ničesar. Toda, če pogleda z neba na svoj grob, *nič* bo ga veselilo, da na njegovi gomili dehte rože in klinčič. In še to je. *nagel* Pravijo, da se v tihi noči, ko ves svet spava, cvetje nagiblje na grob in pokojniku šepeta, kaj je po dnevu videlo lepega, kaj so pripovedovale ptičke; a pokojnik sanja o tem. Morebiti mu je ta-le roža sporočila, kako mu varujem in opletam grob. Vem, da bi z veseljem poslušal, da mu vsaj jedna živa duša čuva ostanke."

Deklica je govorila te besede s priprostim, iskrenim glasom in na licu se ji je bralo, da je sleherna vzknila iz srca.

Recita mi sedaj, je-li prav, kar delam?, naju vpraša Neža za trenutek.

Lepo je, dem, blagor vsakemu grobu, ki ima takega angelja varha, in srečen slavni pesnik, da zlato seme njegove poezije poganja toli krasno cvetje v vašem srcu.

Neža, skoči Albert na noge, ti si zares zlata vredna!

Glej, glej, nasmehne se Neža, zdaj sem zlato, dragi Albert, a prej? Rečem ti, da nisem ne srebro, ne zlato, ne drago kamenje, nego Neža, si li slišal, Neža, ki ima pravo, zdravo srce. Toda zdaj se vrnimo, čas je že, teta bi se lahko jezila. Čakajte, se ustavi, ponesite si spomin s pesnikovega groba! Ali hočete?

Še lepo vas prosim zanj.

nagelj
Dekle stopi h grobu, razmakne z roko grmičje ter utrga velik, lep klinčič, ki se je krasno žaril v rdeči barvi.

nagelj
Evo vam klinčič, reče ter mi izroči cvetko; verujte, da mi je žal, da sem ga umorila, kajti to cvetje mi je kakor bratci in sestrice. Toda vam bodi! Hranite ga; boste se po mnogih letih vsaj spominjali Prešernovega groba. Ne bojte se! Svet pravi, da ni dobro, z groba trgati cvetje. Jaz res mislim, da koren sleherne cvetke sega do pokojnikovega srca, da je to srce tudi po smrti rajnika živo. Toda kakšno zlo nam naj prinese taka skromna, dehteča cvetlica, ki je vzklila iz dobrega, plemenitega srca? Zato ne verujem v to prazno bajko.

Hvala vam, Nežica, odvrnem, hočem ga čuvati, dokler bom živ.

Meni pa nič?, vpraša Albert razžaljen.

oči
Si li to tudi zaslužil?, se nasmehne izpod oka dekle; tukaj ti ne cveto gosposki tulipani in georgine, tukaj cvete le rožica in klinček — samo kranjsko cvetje.

nagelj
Neža!, se skremži Albert.

Dajte tudi njemu, dajte, jo prosim, verujte, zaslužil je.

nagelj
nagelj
Bodi mu, da ne bo žalosten. Tukaj imaš!, in dekle mu podari klinčič, da ne boš jokalo. Ali zaslužil ga prav za prav nisi. In da se mi več ne rogaš Kranjcem, kajti kaj si sam drugega nego Kranjec. Čuvaj mi klinčič, ne zavrzi ga! Povprašam te za račun, doda mladenka ter kakor v svarilo dvigne prstič.

Ne boj se, Neža, odvrne Albert ginjen, od tebe sem se naučil, da sem Kranjec, Slovenec, in veruj mi, da ostanem to, dokler bo duša v meni. Pobratim, obrne se mladenič k meni ter mi stisne roko, priseziva pri tem slavnem grobu, ti Hrvat, jaz Slovenec, da hočeva ostati zvesta sinova svojega plemena.

Da, Albert, priseziva, da naju nikaka zlata vaba ne odvrne od našega debla, da hočeva deliti ž njim vso žalost, zanj se boriti vse svoje življenje, da hočeva z drugimi poštenjaki domovino dvigati iz prahu sužnosti. Nobeno zlo naju ne spravi od tega; biti hočeva časti vredna človeka, učila bova i svojo deco, da bo vrla in poštena. Veliki ideji slovanstva bova služila do svojega groba.

To hočeva, za pričo nama bodi Bog na nebu, te-le divne slovenske planine, slavni pesnik v grobu.

In to dobro dekle.

Amen, tleskne deklica z rokami, tako je prav, zdaj sta dobra človeka.

Albert in jaz sva se poljubila in dekle de veselo skozi smeh: „Ker sta tolika poštenjaka, ker mi srce poskakuje veselja, hočem tudi jaz podpisati to izjavo. Bog je visoko, grob globok, sama sem tukaj. Brez krivnje sem in ne bo mi greh, to bo najbolj vedel dobri Bog in France Prešeren.

Nato nagne glavico, iskreno poljubi Alberta in potem mene, zardi do vrh glave ter, ne rekši besedice, brzo krene čez pokopališče proti domu in midva za njo. Med potjo sem položil klinček v knjigo, med Prešernove pesmi. *nagel*

Ko dospemo na „staro pošto“, nas gospodinja šaljivo pozdravi: „Ste se vendar enkrat vrnili! Že sem

misllila, da ste se kje na poti izgubili. Morali ste pač najmanj desetero litanij izmoliti na grobu.“

„Ne bojte se, teta, odvrne Neža v šali, to sta dobra človeka. Do kraja sem jih ozdravila.“

„No, da si le ti zadovoljna, pokima gospodinja, pa je vse dobro, ker si sicer hujša nego kak jezični doktor.“

*

Zaobljuba na pesnikovem grobu nama je skozi in skozi predrugačila dušo. S prijateljem sva postala vedrejša, veselejša. Ako drevo posadiš v zemljo, ki mu ne prija, nekako opeša in povesi veje; toda če ga vrneš prirojeni zemlji, zazeleni znova in svobodno dvigne veje proti nebu. Tako tudi midva, prekrščena mlada slovanska kri. Moj Albert ni več čital svojih nemških klasikov, dim njegove smodke se je v modrih kolobarjih vzdigal proti nebu. Šalil se je in bil vesel. A tudi to najino radovanje je bilo nekam čudno. V prisotnosti deklice sva oba molčala kakor mravljinci. Nekaj nama je bilo na poti, nekaj nama je dušilo grlo; nisva je smela prav pogledati in vendar sva jo neprestano gledala izpod oka. Če sva bila sama, sva malokdaj izgovorila njeno ime. Osnovala sva orjaške načrte, ki je bolje, da vam jih ne pripovedujem. Meni se je prej vedno po glavi motal stari stolp kraj mesta, natezalnica, širok krvniški meč, zarjavelo kopje, pozlačeno sodniško žezlo, sploh vsa romantična ropotija, ki se hrani v mestnem arhivu. V domišljiji se mi je porajala strahovita romantična pesem o vitezi, čarovnicah in nesrečni ljubezni seveda. Sedaj pa je postalo drugače. Romantika mi je izpuhtela čez noč, od zdaj sem gledal le čisto,

jasno naravo, čarobno pokrajino, krepki ta narod in duša mi je bila polna skozi in skozi. Z Albertom sva živela v neki blodnji, ki je dajala gospodinji dovolj povoda, da se nama poroga, da naju okrega ter več nego li enkrat pripomni, da se Neža zelo vara, če misli, da sva izlečena, češ, prva bolezen je sicer izginila, toda sedaj se je pojavila nova, mnogo nevarnejša.

Prav je govorila dobra gospodinja. Bila je izkušena ženska ter je imela v glavi dvoje zdravih oči. Čemu bi tajil, kar ste najbrž že sami uganili. Oba, jaz in Albert, sva se zaljubila v Nežo. Kaj hočete? Vse to je povzročila ona nesrečna izjava na Prešernovem grobu, ona milina, oni nehlinsen naravni čar, ki premaga še razumnega moža, a kamo li ne golobradih mladičev, koji vrh tega delajo verze. To sila *katoli* zapleteno naključje, da dva pobratima vzplamtita za eno in isto dekle, ni prav nič novega in pri nama je bilo popolnoma naravno, kajti v istini se ne spominjam, da bi takrat v Kranju živela še kaka druga krasotica, ki bi bila mogla očarati mene ali Alberta ter naju odvrniti od Nežice. Res nisem vedel, kako bo se ta dramatični spor razvozljal; četudi je deklica morda razumela, kako se nama njen obraz vrtil po glavi, je na drugi strani bila toliko umna, da je vse poklone, vse laskanje sprejemala za prijateljstvo ter nama prijaznost vračala z enako nežnostjo, da se nobeden izmed naju zelenih mladičev ni mogel pobahati z večjim vspehom. Na vsak način je bila pametnejša od naju, ki sva začela izza te dobe neko tajno, pa strastno tekmovanje. Kovala sva pesmi, ode, ditirambe, sonete, posnemala narodne popevke in vse

to — narodu, domovini, slovanstvu. Te plodove nesrečne fantazije sva čitala drug drugemu kot pobratim pobratimu. Vrh tega sva spletala zaljubljene verze, vse Neži in zopet Neži. Tega blaga pa nisva priobčila drug drugemu. Najino tekmovanje je bilo zares otročje. Ako je bilo Neži treba sukati volno, sva se prepirala, kdo bo ji držal štrečno; če ji je robec padel na tla, sva oba skočila, da ga pobereva, in več takih otročarij. Ona pa se je samo smehljala, kakor se zvezda človeku smehlja sredi noči. Na vsak način ji je to ugajalo. Prosim vas, revica vse leto sama, vedno pri gospodinjstvu. In bodi si ženska glava kakorkoli hoče, nedolžna kot lilija na polju, čista kot jutranja rosa, tega dekleta ni na svetu, da bi ji laskava beseda iz ust mladeniča ne ugrela drobnega srčeca. No, čisto naravno je, da ta ljubavna diplomacija spričo najinih vročih glav ni mogla dolgo trajati.

Nekega večera, bilo je že precej pozno, se vrneva v svojo sobo. Albert je bil čudno nemiren; pa tudi v meni je nekaj kuhalo.

„Priatelj, mi reče, stopivši pred me z ognjevitim pogledom, rad bi ti čital pesem. Ali me hočeš poslušati?“

Toda nekoliko je drugačna od dosedanjih. Ljubavna je, nadaljuje Albert z nekoliko ostrejšim glasom.

Vse eno, odgovorim kratko.

Moj Albert začne z nekoliko pridušenim glasom brati večje število kitic, ki so sicer bile precej skladne, toda polne jako hiperboličnih prispodob; vse pa se je sukalo krog mladega dekleta. Pa to poznate. Pri taki priložnosti mlad vilin sin običajno pleni Homerja,

Shakespeareja, Kalidasa¹⁾, koran, narodne pesmi, botaniko, zoologijo in mineralogijo, vse grško pa rimsko pogansko nebo in vrhu tega še krščanski pekel.

Albert je stihe prav gladko čital. Počasi se mu je glas ojačil in deklamoval je celo z navdušenim ognjem, da mu je listič papirja v roki podrhtaval. Pesem je bila predolga, toda vsekako ognjevit. Kakor da ga sedaj slišim. Ravnokar se je bil zaletel v ogromno sliko, ki se je po priliki tako-le glasila:

„Orjaška školjka to zeleno je pogorje,
obdaja krog in krog jo nepregledno morje;
a kot biser zrno divno sred nje seva
čiste duše čarovnica — mlada deva.“

Albert čita to zares titansko prispodobo z vzvišenim patosom, kar pod oknom zatrobi strahovit rog in ob enem zahrešči pravo volčje grlo: „Gospodarji, gospodinje, dvanajst je ura, spravite ogenj...“ itd. „avec une grace infinie“²⁾). Jaz se spričo tega pasjega koncerta stresem v dno duše. Albert pa, ki mu je ta kanibalska arija nočnega čuvaja preprečila „celo morje božanske harmonije“, strepeta, prebledi, vrže papir z roke, me pogleda kakor da bi me hotel zadaviti ter steče k oknu. Jaz za njim. V jasni noči opaziva sredi trga pod najinim oknom silhueto nočnega čuvaja, kako — po načinu Albrehta Dürerja — v roki kopje, rog in svetiljko z neizprosno hladnokrvnostjo laje v luno ter nazadnje svojo velemodro lekcijo zapečati z apostrofo na svetega Florjana. Albert je bil besen ter zakliče čuvarju nočnega miru jako nepesniško „lahko noč“, na kojoj mu ta brez ozira na pravila dostojnosti

¹⁾ Slavni indijski pesnik, ki je živel v 6. stol. po Kr.

²⁾ Z neskončno milino.

še mastneje odzdravi ter potem z mirnim korakom nadaljuje svojo pot. Skušal sem prijatelja pomiriti. Razjasnim mu, da se nočnemu čuvaju ta neskladni intermezzo nikakor ne sme šteti v greh, da on marveč svoj poklic izvršuje na inem mestu, kjer so ga pač njegovi predniki izvrševali skozi nekoliko vekov. Omenim tudi to, da stražnik, ki pozna krajevne običaje, pač ni mogel slutiti, da bi kdo v Kranju o polnoči deklamoval ljubavni ditiramb, da je vse to le jeden izmed onih slučajev, ki se imenujejo „zloba usode“. Zastonj. Neprijazni, nepričakovani učinek nočnega kukurikanja je mladeniča tako razjaril, da se s težko kletvijo pridusi, se maščevati na tej sovi javne varnosti. Ko sem se uveril, da so moji dokazi prešibki, rečem prijatelju, ki je po sobi jezno korakal sem in tje: „Čitaj dalje!“

„Nočem, ne morem.“

„Albert!“

„Kaj je?“

„Ta pešem se tiče Neže. Ti jo ljubiš.“

„Da, da,“ reče Albert ter dodane, ko se je vstavlil pred menoj: „Tudi ti jo ljubiš. Govori!“

„Ne tajim, da mi je mila.“

„Vem, že več časa je, kar sem to opazil po tvoji preveliki vljudnosti.“

„Tudi jaz sem to opazil.“

Opmolckneva. Bilo mi je težko. Najbrž tudi njemu. Dva pobratima ljubita isto dekle. Priznati moram, da sva prispela do točke, kjer ljubezen prehaja v sebičnost. Otročaja!

„Ali kdo naj razvozlja ta spor?“, vpraša Albert precej vznemirjen.

Dekle, odvrnem.

Dobro, pritrdi mladenič ter mi poda desnico, midva morava ostati prijatelja. Naju veže sveta vez. Ljubezen do Neže ne sme biti zapreka spolnitvi našinih obveznosti. Boriva se za njo odkrito, pošteno! Ona naj razsodi, kateremu hoče biti ljubica, kateremu sestra.

Tako je prav, Albert. Neža naj odloči. Bodi ti, bodi jaz nesrečnik, vsak se naj pokori usodi.

Na tak način sva se svečano pomirila. Dečaka! Sedaj sva se manj ukvarjala z domoljubnim pesništvom. J eden in drugi privlečeva na dan svoj kontraband, kar ga je vsak skoval brez prijateljevega znanja — ljubavne pesmi na Nežo. Sleherno noč sva menjevaje čitala te plodove ter spričo živahne deklamacije celo pozabila, da sva tekmeča. Edino le nočni čuvaj, ta črni demon, naju je spominjal proze. Toda i zanj je prišel črni petek. Bilo je ob eni po polnoči. Upihnila sva svečo. Čakava za oknom. Eto ga! Iz ozke ulice krevsa demon. Postoji. Zakukurika. Ali v tem trenutku brizgne z najinega okna kakor iz bombe ploha gnilih jabolk in jajc na ubogega kopjenosca, ki, prestrašen po teh neparfimiranih meteorih, stisne glavo med rameni ter jo odkuri čez trg kakor kresnica čez nebo, pozabivši svetega Florjana in momljaje: „Ferdamana krota!“

Midva, idealna človeka, takrat nisva poznala paragrafa o razžaljenju javne straže ter sva se jako začudila, da je ta škandal postal glavni predmet govorici vsega mesteca. Na srečo je bil Albertov ujec mestni župan ali svetovalec in celo bombardiranje ni imelo drugih posledic, kakor da sva izpod oka na

W zeleni uniformi nočnega čuvaja opazila zlatorumene sledove dobro vrženih jajc. Na vsak način sva zmagala midva. Nočni čuvaj ni več skovikal pod najinim oknom. Tako sva si izdelke svojega srca lahko deklamovala do zore. Otročaja! Nisva li tudi midva skovikala? In Neža?

de Kaj naj reče mladenka, ^a kateri je duša čista kot gorski vrelec, ko iz dveh duš, na dvojna usta ob enem prvokrat sliši o ljubezni? Kajti govorila sva ji nazadnje na ves glas, kakor je že to običaj pri vihravi mladini. Revica je bila vselej v zadregi, zardevala jer ter ni vedla, kaj naj stori. Slednjič začneva i njej priobčevati svoje zaljubljene pesmi. Za te je vedel tudi ostali svet po mestecu, ker so se ljudje lepega in nelepega spola drezali v rebra ter s prstom kazali na naju mlada veternjaka. Umirovljen uradnik, jako vešč poznavalec mestnih starin, ki mi je z matematiško točnostjo vedel označiti trgovinsko pot Benečanov čez Gorenjsko, s krtačico si pri tem gladeč pobarvane brke, — matematiška ta točnost mi je bila zlodjevo pusta — je rad v svoje arheološko predavanje vpletal ironične zbadljivke ter iznad debelih očalij sipal jako ujedljive poglede; in pri čaši vina je večkrat sprožil kako, ki je cikala na Nežo, da je ubogo dekle postalo kot kuhan rak, jaz in Albert pa kot kuhana pesa. Dekle je molčalo in je moralo molčati. Da je samo z jednim očesom bolj trenila na levo nego li na desno, bi stvar bila prišla na mestni boben; tako pa so se jeziki le bolj skraja brusili. Albert in jaz, oba sva ji bila ljuba in res niti sedaj ne bi mogel reči, ^a katerega izmed naju je tako v resnici ljubila; v zadregi in vznemirjena je bila vsekako. Večkrat je na vrtu sedela

z vezivom ali pletivom v roki in midva poleg nje. Čitala sva ji pesmi. Neža je, slišavši to svojo proslavo, povabila dolge, lepe trepalnice ter napol skozi smeh rekla: „Ali to nisem jaz, to nisem jaz; vedita, to je zares greh.“ Jaz sem jo namreč bil prisposobil z neko krščansko svetnico in Albert z neko pogansko boginjo, ker šolska piščanca še nisva prav vedela, da tudi v prirodi, med živimi stvori diha poezija. Tako naju je vselej znala odbiti s šalo, s smehom, toda s toli čudovitim smehom, da sem ji dva trikrat opazil solzico pod trepalnicami. Nama mladičema, ki še nisva poznala logike sveta in silogizma čustev — oprostite mi ta paradokson — nama mladičema je bilo težko, mučno. To vzporedno tekmovanje dveh prijateljev, ki itak ni moglo dovesti do cilja, nama je postalo uprav neznosno. Gospodinja, ki je imela dobre oči, naju je, nekako smehljaje se, motrila ter mi nekoč reče: „Nisem mislila, da je v Hrvatih toliko žigic; pa tudi Albert se je pohrvalil.“

To metaforo sem navzlic jedva prestalemu zrelostnemu izpitu dobro razumel ter me je bilo pošteno sram. Toda diplomatiški namig priproste Kranjice ni spametoval niti mene niti Alberta.

Nahajajoč se v tako meglovitem in lirskem položaju sediva nekega dne, kake tri četrt ure od Kranja, kraj ceste drug proti drugemu, molče odbijajoč dim iz svojih smoték. Dim je postajal vedno jačji in gostejši, znak velike, rastoče vznemirjenosti. V tem hipu se pojavi vrh grička, pod katerim sva sedela, zares čudna prikazen ter se spusti z baletnim korakom nizdol po brežuljku. Bil je to visok človek, suh kakor kol v vinogradu. Na sebi je imel prekratke,

črnobelo kockaste hlače, precej oglodan črn frak, ki nikakor ni bil primeren njegovemu stasu, rumene šlape, jako nečedno srajco brez telovnika, krog vratu rdečo, genijalno zavozlano ruto, le malo živ in oguljen cilindar na levem ušesu in majhen, v moder robec sesukan sveženj pod desno pazduho. Tej neobičajni prikazni sva se čudila tembolj, ker je suho, koščeno lice bilo skrbno obrito. V potezah tega človeka se ni javljala niti najmanjša značilnost; bil je prava zagonetka. Vzbočena dolnja ustnica je kazala neko cezarsko samozavest, tope oči pod tankimi obrvmi pa so bile znak bolezni, ki se imenuje „delirium tremens“, ali pa znamenje onega ponosa, spričo kterega porečeš: „Z nami je Bog, ki nam daje pogum in moč!“ Dolgo sva uganjevala, v katero pleme sesalcev bi se dal uvrstiti ta nenavadni individuum, ter sva se slednjič zedinila, da bo to najbrž član društva krojačev, ki ga preganja „kruta usoda“. Ker pa sva se prištevala k izobraženemu svetu, ki spoštuje osebno svobodo vsakega človeka, skleneva, da svoje radovednosti ne bova napenjala do kraja ter se ne vmešavala v poklic orožnikov, ki imajo pravico, vsakega človeka na cesti vprašati za potni list. Zato nisva niti z okom trenila, češ, ta navidezni vitez igle in sukanca bo zginil mimo naju kakor oblak čez jasno nebo. Ali zmotila sva se.

Mož v kockastih hlačah je bil nekam agresivne naravi. Pride k nama, postavi kakor „maître de plaisir“¹⁾ desno šlapo pred levo, sname klobuk, vzboči obrvi, pihne dva trikrat v zrak ter naredi na desno in na levo poklon, ki nama je vdahnil domnevo, da tu

¹⁾ Uredovalec pri zabavah.

incognito potuje kak „clown“ jahaške družbe. Ali tudi tokrat sva se zmotila. Mož spregovori, debelo gledajoč, v nemškem jeziku: „Naš vek je uničevanje umetnosti, uti figura docet¹⁾. Jaz, velečislana gospôda, ne letim na hipogrifu²⁾ v vilinski svet, kakor pravi Wieland, nego per pedes apostolorum, tako-le,“ in pri tej priči človeče z dostojanstvenim zaničevanjem vrže levo šlapo od sebe. „Dà, gospôda moja, po vsej pravici me vprašate, kdo sem. Čujte in jokajte! Jaz sem Karol Moor, Fiesko, Marki Poza, Egmont, mlinarski pomočnik Konrad itd. itd. Spomnite se besed: „O proklet komentatorski vek!“ „Gospod, dajte svobodo misli!“ In pri tem se mož zasukne na peti. „Umetnost! Hahaha! Fraza! In jaz sem umetnik. Po Tržiču, Radovljici, Celju se razlega moja slava, celo v Gradcu sem se proslavil v ulogi sluge. In zdaj? Ne vprašajte me! Bomba je padla v našo družbo. Razkropili smo se; mene je usoda vrgla sem na cesto. „Biti — ne biti? — to je zdaj vprašanje,“ beseduje slavnoznani Hamlet. Odgovorite mi na vprašanje danskega kraljeviča! Vidim, da ste plemenitega mišljenja, zovem se Artur Feldmann Ali vam naj še kaj povem? O zakaj tudi semkaj ni zasijalo solnce prosvete? Apolo, kje si? Oh, Apolo! Kako naj on pride med to kranjsko sodrgo! Ali ta barbarska dežela zasluži, da jo gazi koturn, dežela, kjer ljudje ne govorijo Schillerjevega jezika, marveč lajajo kakor psi?“ Karol Moor nama pomoli pod nos svoj oglodani cilinder, da se nama desničā nehote izgubi v žep po uni groš, ki ga ni bilo v Arturjevi mošnji. Olimpski

¹⁾ Kakor kaže (pričujoči) izgled.

²⁾ Pegaz.

nasmeš se pojavi na obrazu komedijanta, ko zagleda v klobuku dve srebrni desetici, kterima sva vsak pridjala še fino smodko. Fiesko si na glavo povezne cilinder, pobere levo šlapo, gracijozno stopi k meni in reče: „Gospod, dajte mi nekoliko ognja!“ Prižge si, dotakne se ponosno klobuka ter zgovori: „Čast mi je, (se gospodoma priporočiti.“ Zatem odskače, peva je arijo iz Roberta: „Samo prevara vam je zlato“ ter izgine za gozdičem.

To ti je potujoča „kultura“ rečem Albertu.

Potujoča kuga, odvrati on. Schiller bi se trikrat obrnil v grobu, da vidi to pokveko.

Albert, pravim, pustiva to! Govoriva kaj drugega, o Neži! Ljubi li tebe ali mene?

Kaj jaz vem, skomizgne mladenič z rameni. Zakaj vprašaš to?

Kako bi ne vprašal! Le pomisli! Tukaj tičiva v majhnem mestecu. Obkolila sva dekletke. Tekmujeva. Ona ljubi, v resnici ljubi, ker se je vsa spremenila. Ali ni res?

Res je.

Toda kterega? Tega ne veš ne ti ne jaz. Deklica ne sme povedati. Poslušaj me! Dajva, da se dekletke zbere, da preiščljata. Odstraniva se! Ko naju ne bo tukaj, ji srce pove, kteri je pravi. Potem naj ona razsodi! Ali hočeš?

Dobro, tako je prav. Hrepenenje razodene pravo ljubezen.

Sedeli smo zopet na vrtu „stare pošte“ pri večerji. Pripovedovala sva o dramskem prizoru ob cesti in bilo je dosti smeha. Slednjič izjaviva, da hočeva na pot dalje v planine: na Blejsko in Bohinjsko

jezero, k izviru Save in sicer jutri zarana. Gospodar in gospodinja odobrita najin sklep, Neža neopaženo zadržti.

„Koliko časa bosta potovala?“, vpraša.

„Štirinajst dni“, odgovori Albert.

„In potem?“, doda Neža radovedno.

„Potem se vrneva“, ji rečem.

Gospodar gre v hišo ter pokliče s seboj Alberta, da mu izroči pismo za prijatelja na Bledu; gospodinja pa gre gledat v kuhinjo. Za mizo ostane Neža, pletoč, in jaz, zroč pred se, sukajoč smodko. Krog podrhtavajoče svetiljke so frleli ponočni metulji in skozi listje je kukala mesečina. Kar se zasliši kladivo se starega zvonika. Enajsta,

„Luna sije, kladvo bije,“ nehote pošepetam poluglasno.

„Da, reče Neža, se nasmehnivši. Torej ob zarji odrinete?“,

„Da. Ali, spomnil sem se, vrniti vam moram „Prešernove poezije“.“

„Saj se vendar vrnete.“

„Vrnem se.“

„Vzemite jih seboj! Čitajte ob Savici „Krst pri Savici“ in mi potem vrnite knjigo!“

„Dobro. Storim tako.“

„Se stolpa se zopet oglasi kladvo. Četrť na dvanajst.“

„Pozno je že, rečem zamišljen, čas je, da gremo spat.“

„Saj res, odvrne dekle, jutri morate rano na noge.“

Vzdigneva se ter stopava lahkih korakov proti hiši. Bilo je tiho, popolnoma tiho. Nepremično stoji

drevje in cvetje, nepremično visoko gora. Prideva do vrtnih vrat.

„Torej z Bogom, Nežica, na svidenje!“

Dekle se nasloni na steber, nagne glavico, prekriža ročici. Kakor da sniva. In kakor da ji je nekaj šinilo čez mozeg, na mah vzdigne glavo. Pogleda me. V črnem očesu se ji zasveti mesečina. Primem jo za roko. Kakor da bi jo hotelo dekle odtegniti, ali ne odtegne je.

„Lahko noč,“ šepne Neža. Kakor da ji je na očesu zablestela solza. Primaknem se ji bliže. Začutim njen gorki dih. Nehote se dotaknejo moja usta njenih ustnic. Deklica ne zbeži, njena usta odgovore mojim. Zdrzne se.

„Z Bogom, z Bogom, šepeta razvneti, na svidenje!“

„Da, z Bogom, na svidenje!“ Dekle odbeži. Mir in pokoj je kraljeval nad mestecem, in kedar je nočni čuvaj naznanjal polnoč, sem že sanjal — o Neži.

Ko se je drugega dne lesketajoča rosa zaiskrila v jutranjem solncu, sva se že precej bila oddaljila od Kranja proti onim gorskim velikanom, kjer je v davni prošlosti bilo zadnje pribežališče slovenske svobode. Dasi nama je dih jutranje sapice podžigal mlado kri in najinim nogam dajal peruti, vendar v srcu nisem čutil veselja. Težko se človek loči od mesta, kjer je preživel več veselih dni, in kaj še le jaz, ki sem „gorel in mrl“ za Nežo. Ogledovaje po raznih krajih sveta krasoto prirode v raznoterih slikah, se nehote udamo nekemu otroškemu koprnenju, nehote zaželimo, da bi mogli enako Bogu povsod in ob vsakem času biti navzočni; a prepričanje, da je ta želja nespametna ter se ne dá izpolniti, nam vzbudi neko bolešno,

neveselo čustvo. Nežin poljubček mi je še gorel na ustnicah. Kadarkoli sem si poklical v spomin, kako ji je v mesečini zažarelo črno oko, vselej mi je srce vztrepetalo in besede „Na svidenje!“ so neprestano odmevale v moji duši. Tako zamišljen korakam Albertu ob strani. Včasih stopim hitreje, češ, ako ^{hitreje} brže hodim proti najinemu cilju, se preje vrnem k Neži. O dekletu nisva spregovorila ni besede, ker sva ^{misli} ~~sva~~ mnogo na njo mislila.

Prispela sva na Blejsko jezero. Nisem pokrajinski slikar, da bi vam mogel z živimi barvami naslikati ta romantični kraj. Sredi v vencu temnega, z jelovjem obraščlega gorovja leži čisto, podolgovato jezero; krog jezera vidiš število belih zidanic in dvorcev, tam na obali pa stoji cerkev, seveda z rdečo streho. Nekoliko dalje kipi navpik proti nebu visoka skala in vrh nje se dviga star srednjeveški grad. Sredi modrega jezera moli iz jezerske gladine otočič. Tukaj stoji sredi v zelenju na hribčku cerkva Device Marije; do cerkvice se vzpneš po 90 stopnicah. Kjer se sedaj prepeva slava Materi božji, so nekdanje slovenske mladenke darovale žrtve boginji Ladi. To vam je v prozi Blejsko jezero. Kolikokrat sva sedela z Albertom vrh brega, molče motreč to krasno sliko! Kdo bi mogel govoriti, ko se mu pred očmi razvija ta čarobni amfiteater, to srebrno jezero, to modro nebo, te bele zidanice, ti zeleni gaji, ti temni vrhovi, a nad vsem zlato solnce! Zdelo se mi je, da vidim na otoku Ladin gaj, da se iz zelenja beli dim daritve vije pod nebo; zdelo se mi je, da dekleta plete vence, da pojo mi-loglasne pesmi, pod vejevjem, ki se razpenja nad njimi, pa se smehlja divna, sramežljiva, krasna, priprosta

božica Lada, ta slika in podoba Nežina. Zdelo se mi je, da vidim njo. Zdajci me zbudi zvonček s cerkvice. Nalahko, milo se glasi srebrn zvonček čez jasno vodovje, spričo temnega gorovja podoben čudoviti žalostinki, sličen tugovanju trpeče duše. Slovenske gore, ste li čule? Slovenska duša, ne drhti li iz tega tankega zvonca stara, starodavna tvoja žalostinka?

Toda dalje, dalje nama je velevalo nemirno srce. In šla sva dalje v strahovito, divje gorovje, v zeleno samoto, kjer ne slišiš človeškega glasu. Čez Bohinjsko jezero naju je nesel ribiški čolnič. Voda je čista kot steklo. Solnce sega do dna, igraje na rumenem pesku. V globočini vidiš, kje počiva lesen panj, kje leži gorostasna siva skala, kje šviga brza postrv. S tajinstvenim šumom pljuska voda ob čolnič. Ribič sedi, ribič vesla, ribič molči. Takoj opaziš, da sta mu kumovala veter in burja, da mu je grom prijatelj. Čudno čustvo se te poloti, nagibaš se k vodi, vprašaš ta panj in vprašaš to skalo: Kje vama je vila, čudna, čarovita slovenska vila? Ali še sedi tukaj na dnu steklastega jezera, ko mesečina drhti po mirnih valovih? Ali joka, ali prepeva, ali je umrla? Toda kakor da se mi je iz čiste, lesketajoče se vode nasmehnilo milo dekliško, Nežino lice. In srce mi vzklikne: Še živi vila, še živi!

Visoki, strmi, temni vrhovi se vzdigajo krog naju kakor čmernogleda vojska velikanov, katera čuva ta čarobni, tajinstven kot. Iz reber, nad glavo je vzknila velikanom tisočletna šuma, kjer ni ne solnca ne svitlobe. Više nad njimi pa se lesketajo v solncu večni snežniki kakor ogromni srebrni ščiti proti tujemu besu. Priveslali smo na drugi breg jezera. Ribič naju pelje po

stoletni senci v gorovje. Koraka in molči, molči in koraka. Tukaj ni poti. Le burja je med gozdnim stebrovjem utrla revno stezo. Šuma gromko odmeva, listje šušti. Dalje ne moreš. Visoka stena stoji pred teboj, a sredi po temni in gladki steni grmé besni z višine blesteč slap ter bobni v globino, v skalnato kotlino. Zdi se ti, da je srebro. Spreletava te groza. In kako te ne bi! I cvetje in grmičje krog slapa drgeta strahu. Sedaj tudi solnce sine nad pogorjem. Milijoni biserov zažare v zraku, milijoni kapljic trepetajo kakor zvezdice na cvetju in grmičju. Vzkliknil bi, toda stojiš kakor okamenel. Čarobnost in strahota ob enem. To je Savica, mlada Sava. Srebrnopena šumi in kipi in se meče med šuštečim drevjem čez razpokano skalovje, se besno zažene v Bohinjsko jezero ter iz njega teče proti jugu — jugu. Tukaj sem čital Prešernov „Krst pri Savici“, tukaj sem ga občutil do dna srca, do skrajne globine svoje duše. Svet strah mi pretrese telo. V veličastnem zakotju prirode so svobodni Slovenci bili zadnji obupen boj proti tujemu besu, pod tem svetim žrtvenikom je izkravela zadnja žrtev svobode in z grmenjem slapa se je združil zadnji obupen vzklik: „Na tleh leže slovenstva stebri stari!“ Celo gora vztrepeta vsled groze. Kraj mene in Alberta je stal ribič podolgovatega, trdega obraza, visok kot gora, zroč v bobnečo peno. Ni li to pravnuk tistih, ki so tukaj izgubili glavo? Da, je. Vsaj takšni so bili oni. Duša nama klone od svetega šuma. Na tem mestu izpijeva kupo čiste, „žive“ vode, na tem mestu se pobrativa znova, priseževa večno zvestobo slovanstvu. Visoko nad nama pa je sipal slap svoje kristalne bisere. Zdelo se nama

je, da gledava zlato meglo, skozi katero trepeta lepo lice slovenske vile — lice mladenke Nežice. Nem, strmeč naju je gledal ribič. Najbrž je mislil, da sva zblaznela. Ali ni ognja v njegovem srcu? Iskre mu tle v njem, iskre! Samo da zapiha veter in iskra zagori s plamenom. In midva sva bila krščena, odrešena, pravi otroci svojega naroda.

*

Bilo je krasnega popoldne, ko sva se vračala v Kranj. Kaki dve uri od mesteca leži vas — ne pomnim ji več imena — in v tej vasi je ob cesti lepa, snažna krčma z vrtom. Tjakaj jo mahneva, da se pokrepčava. To je imela biti zadnja „postaja“. Sedeva pod široko senčnico ter pokličeva krčmarja. Nakrat se prikaže trebušast mož z rdečim nosom in zeleno čepico. Ko ga vprašava za vsebino njegove kleti, premeri najino romantično uniformo ter mirno in dostojanstveno reče: „Veste, imam vsakovrstnega vina in za boljše goste tudi ljutomeržana.“ Najin vitežki ponos je bil s prezirljivo opazko kajpada užaljen, zato tolstemu Ganimedu — za izvesko je, če se ne motim, imel „rdečega vola“ — precej hladno odvrnem: „Ker se tudi midva štejeva med boljše goste, nama najprej prinesite polič ljutomeržana!“

„Rdeči vol“, ki ga je ta odgovor nekoliko dirnil, odkrevsa po vino. V tem hipu se pred vrati ustavi prav lepa kočija in glasen smeh s ceste naznani, da je tukaj krasni spol navzoč. In res. Takoj za tem vstopijo na vrt dve dami in dva gospoda ter se vsedejo za drugo mizo pod brajdo. Mlajša dama, rejena črnolaska, je bila po potezih svojega obraza in po načinu nemškega izgovora vsekako Slovenka in druga,

nekoliko suha plavka z dolgimi kodri, je brezuspešno skušala posnemati kako lady¹⁾). Gospodiča v koketni lovski obleki sta pač, kakor je bilo videti, več pozornosti posvečevala svoji frizuri nego li svojim možganom. Pri najboljši volji vam ne morem opisati njenega obraza, ker se mi je zdel strašno prazen. Ta družba je brez dvoma bila „juste milieu“²⁾ med aristokracijo in birokracijo, gospoda brez gospostva. Plavolaska naju začne z lornjetom motriti in za njo ostala družba. Potem pa plavka z jako šepavo francoščino doda: „Voilà des gens curieux.“³⁾

„Je voudrais savoir leur métier,“⁴⁾ reče mlajša z res barbarskim izgovorom.

„Gens de rien,“⁵⁾ pripomni prvi birokratič.

„Leur présence est en tout cas embarrassante,“⁶⁾ de drugi birokratič.

Ne zmeneč se za to birokratsko uganjevanje in slabo voljo molčiva, ko plavolaska z radovednim očesom motri najine telečnjake, ter začneva, zbijajoč šale, jesti ocvrte piščance. Birokratje so bili „embarrassés“,⁷⁾ ker jim je francoščina po vražje šepala.

„Peut-être des ouvriers,“⁸⁾ spregovori birokratič. 102

„Mais non,“ reče mlajša, „leur mains sont blanches.“⁹⁾

¹⁾ Izgovori: léjdi (= Angležinja).

²⁾ Uprav sredina.

³⁾ Čudni prikazni.

⁴⁾ Htela bi vedeti, kaj sta.

⁵⁾ Nič.

⁶⁾ Njuna navzočnost je na vsak način nadležna.

⁷⁾ Nadležni.

⁸⁾ Najbrž delavca.

⁹⁾ O ne, njune roke so bele.

„E du quel pays?“¹⁾ vpraša plavka.

„Je comprends quelques mots,“²⁾ pravi mlajša.

Bilo nama je dovolj te aristokratske muke in vaje po Machatovi slovnici. Skočim po koncu, se poklonim ter prav uljudno rečem mlajši: „Sans doute, mademoiselle! Vous êtes Slovène et nous sommes, pour vous servir, Croates et etudiants.“³⁾

Vsa družba silno zardi na moj francoški ogovor, zlasti prvi birokratič, ki sem ga bil nekam ježno pogledal. Ali kmalu so si oddahnili ter začeli nemški brbljati, ker jim francoščina itak ne bi nič koristila. Zato pa sva midva tem živahneje govorila hrvatski in jaz sem nalašč v govor vpletal prav nerazumljive besede, kakor: divaniti,⁴⁾ furuna,⁵⁾ ćuprija,⁶⁾ peškir,⁷⁾ pa cele litanije turških fraz, ki jih ponemčena Slovenka seveda ni mogla razumeti.

Ljutomeržan nama je ugrel srce in glavo. Birokratje se primaknejo bliže k nama. Razvije se najprej diplomatičen in potem živahnejši razgovor. Ženski začnete spraševati o Hrvatski, ki je neki tako blizu Turčije. Ko smo postali dobre volje, z Albertom zapojeva: „Miruj, miruj, srce moje!“ in mlajša birokratica kar nakrat na veliko najino začudenje z lepo ubranim glasom začne: „Luna sije, kladvo bije“. Po nadaljnji debati, iz ^{br}kt⁺ere sta mlada birokratiča odnesla

¹⁾ In iz ^{br}kt⁺ere dežele?

²⁾ Razumem posamezne besede.

³⁾ Brez dvoma, gospica! Vi ste Slovenka, a midva sva, dovolite, Hrvata in dijaka.

⁴⁾ Govoriti.

⁵⁾ Peč.

⁶⁾ Most.

⁷⁾ Obrisač.

jako mnogo moralnih zaušnic, prizna celo birokratično društvo, da so tudi oni Slovenci. Quod erat demonstrandum!

Po vsem tem ni nikako čudo, da sva, poslovivši se od najnovejših znancev, prav židane volje in brzih korakov stopala proti Kranju. Meni je bilo, kakor da so mi zrastle peruti. Bila sva vesela, izredno vesela na ta krasen jesenski večer. Živo sva se radovala svojega junaštva, da sva štiri duše „in partibus infidelium“¹⁾ vrnila slovanski čredi. Vse to je seveda bila pač le bolj iluzija, kajti, da govorim resno, le za četrť ure sva trdnjavo ubranila sovražnika. Že se je luna bila pomaknila nad gore in zvezde so migljale liki diamanti na nebu, ko se približava Kranju. Ko v večernem mraku opazim obrise starega zvonika, me nekaj v srcu prime. Sedaj se je imela razglasiti sodba, na katero stran je padla kocka, koga ljubi Neža. Verujte mi, nekaj me je davilo pod grlom. Iz mraka se zablišče okna. Krog naju črno gorovje, a pod nama je šumel potok, lesketajoč se v mesečini. Postojiva. Objameva se ter, radosti žareče oči obrnjene v poln, zlati mesec, zapojeva: „Luna sije, kladvo bije“. Stopava v mestece. Vesela prikorakava do „stare pošte“. Vhod pred hišnimi vrati je bil razsvetljen. Pred vhodom kleči plakaje vsa družina. Kaj je to? Osupnjena poklekneva tudi midva. Doli po stopnicah pride župnik v beli srajci z Najsvetejšim in kraj njega deček s svetiljko. Groza me spreleti. Vprašam služabnico, ki je klečala poleg mene: „Kaj je? Kdo je?“

Neža, odvrne dekle v solzah, zlo je, silno zlo.

¹⁾ Nevernikov.

Ni ji pomoči. V glavi se mi zavrti. Na stopnicah se prikaže gospodinja. Predpasnik si stiska na oči ter z roko mahnivši zastoka: „Izdihnila. Molite za njeno dušo!“

Pohitiva h gospodinji. Za pet ran božjih, zaječim ves obupan, gospa, povejte, kaj je! Kaj je to?

Žena prekriža roke na trebuhu, nagne glavo in jokajoč odvrne: „Prepozno sta prišla. Pozdravlja vaju. Umrla je. Moj Bog, moj Bog, Mati božja, zakaj sta nam jo vzela? Kaj smo vama storili? Bila je gostija pri sosedu. Tudi Neža je šla tje. Bila je družica. Ona vroča, noč hladna. Prehladila se je. Lotila se je je vročnica. Zdaj je mrtva — mrtva.“

„Da, mrtva. Med šestimi svečami je ležala na odru, bel venec na glavi, Nežica. Bila je blede, kakor je že smrt. Toda kakor da se smehlja, milo smehlja, kakor vila, kakor zvezda. Midva mladiča sva jokala kakor otroci.“

„Albert, rečem, sedaj nama je sodba proglašena; ne jaz ne ti, kocka je padla v grob.“

Še enkrat pogledam to milo lice, te vroče ustnice, ki so me poljubile, predno so zabili mrtvaško krsto. Moj Bog, kako grabežljiva je narava! Tanek zvonov glas zadoni. Spremili smo jo na pokopališče, po tistem potu, po katerem naju je ona vesela popeljala na Prešernov grob. Nedaleč od pesnika smo jo pokopali. Bilo je, kakor da bi Prešernove rože nagnile glavico, kakor da bi se klinček sklonil, kakor da sirotica v travici joka, bilo je, kakor da se modro nebo hoče povezni na nas.

Prihodnjega dne zapustiva Kranj. Pri slovesu mi gospodinja stisne roko in reče: „Prešernove poezije

obdržite! Neža mi je rekla, naj vam jih dam. Čuvajte jih! Hodite z Bogom in bodite srečni!“

Obiščeva novi grob. Ko bi vsaj cvetka cvetela na njem, toda ničesar kot zemlja, trda zemlja!

Odšla sva. Pozabil sem Schillerja ter seboj vzel Prešernove pesmi in v njih ta nesrečni, ta tužni klinčič. *nagel*

*

^uMinila so leta in leta. Moj Bog, kako se je od takrat preobrnil svet. Koliko bolesi je predivjalo skozi moje srce! Kdo bi jih preštel! Toda vedno še hranim Prešernove pesmi in suho cvetko z njegovega groba. Vse se ^sspremeni. Ali ^sspremenila se nisva midva — jaz Hrvat, Albert Slovenec. J eden in drugi sva ostala zvesta slovanstvu. Jaz sem zašel med stiho-
tvorce, on pa narod brani v prozi. Dolgo, dolgo je tega, da se nisva videla, toda srce nama bije enako kot takrat v mesečini pod lopo, ko takrat ob pesnikovem grobu, ko takrat pri slapu Savice. Vi, rože, pa tam na Gorenjskem, ako cvetite na Nežinem grobu, nagnite glavico v tihi nočni uri ter šepnite mladenki, ki spava pod vami: Še živi ^auni Hrvat, ki si ga poljubila, še blagoslavlja tvoj spomin, ker si ga povrnila slovanstvu, še čuva kakor sveto zapuščino Prešernove pesmi. Med njimi pa bo še leta in leta, med njimi bo še dolgo, dolgo snival klinčič s pesnikovega groba. *nagel*

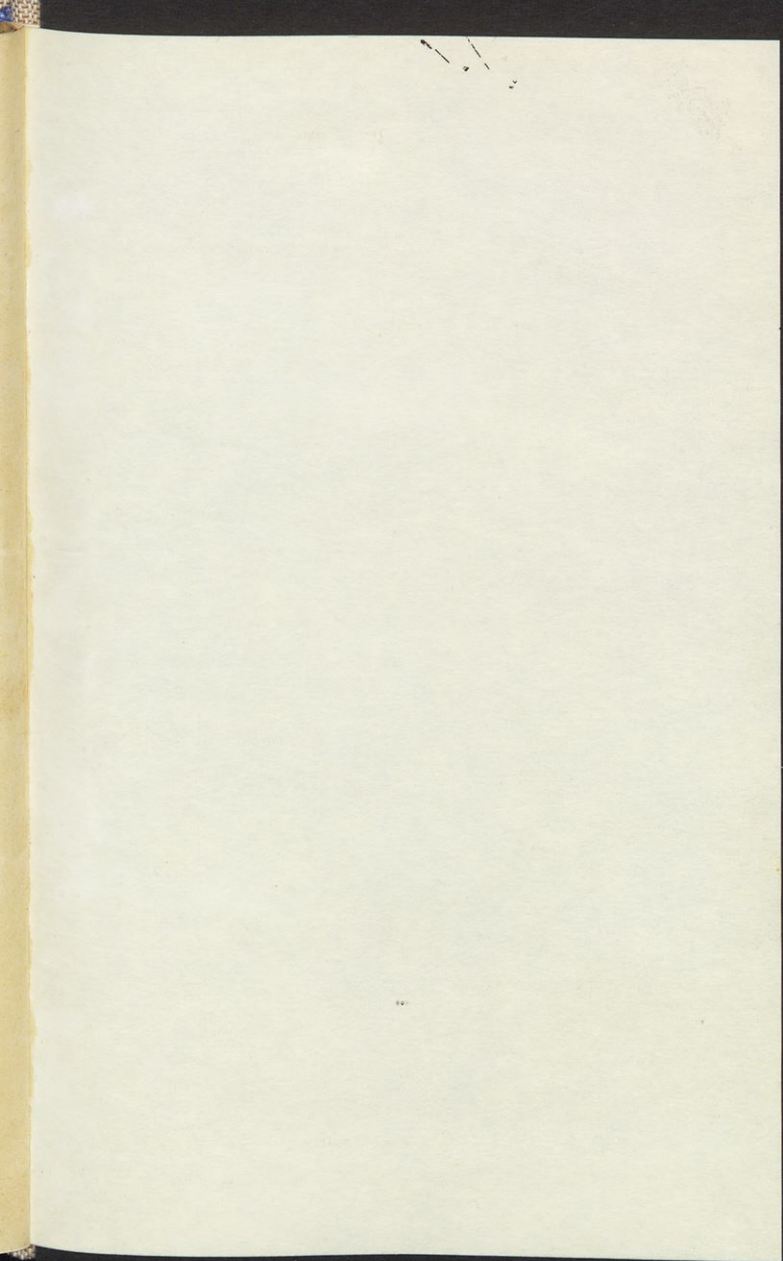

Popravki.

Beri: na strani 3. rdeč (mesto: rudeč);

„ „ 15. Giontiniju (mesto: Giotiniju).

Popovs

Book of the ...
... ..